

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Michaela Němcová

Metodika vyšetřování vražd

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Jan Musil, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 2. 1. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 114 953 znaků včetně mezer.

Michaela Němcová

V Praze dne 2. 1. 2023

Ráda bych velice poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, prof. JUDr. Janu Musilovi, CSc., který svými podněty a radami výrazně přispěl k úspěšném dokončení mé diplomové práce. Moc děkuji za jeho ochotu, s níž k vedení mé práce přistupoval.

Obsah

Úvod.....	5
1. Trestný čin vraždy dle § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	7
1.1 Skutková podstata	8
1.1.1 Objekt.....	12
1.1.3 Pachatel	13
1.1.4 Subjektivní stránka.....	14
1.2 Privilegované skutkové podstaty	14
1.2.1 Zabití	15
1.2.2 Vražda novorozeného dítěte matkou.....	18
2. Metodika vyšetřování vražd	20
2.1 Kriminalistická charakteristika vraždy	21
2.1.1 Způsob spáchání vraždy.....	22
2.1.2 Osobnost pachatele	25
2.1.3 Osobnost oběti	26
2.1.4 Motiv	26
2.2 Typické stopy	28
2.3 Typické vyšetřovací situace.....	30
2.3.1 Existuje podezření z vraždy, mrtvola však nebyla nalezena.....	30
2.3.2 Mrtvola byla nalezena a není známa její totožnost	32
2.3.3 Mrtvola byla nalezena a je známa její totožnost	32
2.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování a jeho předmětu	32
2.5 Zvláštnosti počátečních úkonů	34
2.5.1 Počáteční úkony, když mrtvola nebyla nalezena	34
2.5.2 Počáteční úkony, když mrtvola byla nalezena	35
2.6 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování.....	37
2.6.1 Verze vytyčené na základě informací týkajících se místa činu.....	37
2.6.2 Verze vytyčené na základě způsobu spáchání a utajování vraždy.....	38
2.6.3 Verze vytyčené na základě informací o osobě oběti.....	38
2.7 Zvláštnosti následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů	39
2.8 Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování a zvláštnosti kriminalistické prevence	43
3. Sériová vražda	44
Závěr.....	50
Seznam použitých zdrojů	52
Abstrakt	55
Abstract	56

Úvod

„Když vraždy zůstávají nevyšetřené a nepotrestané, znamená to pro lidi, že jsou bezbranní a nemají naději na ochranu a na dosažení spravedlnosti.“¹ Tento citát přesně vystihuje důležitost vyšetřování trestného činu vraždy. Úmyslné usmrcení druhého člověka bylo v celé historii společnosti považováno za ten nejohavnější čin. Na tomto se shodnou lidé napříč časem, prostorem, kulturou, postavením... Proto jsem se rozhodla věnovat se ve své diplomové práci právě metodice vyšetřování vražd, neboť i když již bylo toto téma mnohokrát probíráno, stojí za to se mu věnovat opakovaně, vždy je možné objevit novou perspektivu či dát dohromady dosud nespojené poznatky. Navíc, byť je podstata tématu značně neveselá, je postup vyšetřování vražd velmi zajímavý zejména svou pestrostí a jistou tajemností. Zároveň jde o oblast, jíž by se neměli věnovat jen kriminalisté, je velmi důležitá i pro státní zástupce, soudce a advokáty, aby byl celý proces od vyšetřování až po soudní rozhodnutí kvalitní a všichni aktéři meritu věci plně rozuměli.

V první části práce jsem se věnovala právní úpravě trestného činu vraždy a dalším trestným činům proti životu. Popsala jsem historický vývoj právní úpravy trestného činu vraždy a rozebrala jeho skutkovou podstatu. Dále jsem se zabývala skutkovými podstatami vůči trestnému činu vraždy privilegovanými a vymezila jsem je vůči vraždě.

Další část je zaměřena již na kriminalistický pohled na věc. Uvedla jsem zde kriminalistickou charakteristiku vraždy, která má na rozdíl od té právní více praktický charakter. Znat vraždu z této perspektivy je pro její vyšetření esenciální. Rovněž je v této kapitole popsáno samotné vyšetřování – jeho postupy, jednotlivé možné výchozí situace a zvláštnosti vyšetřování tohoto trestného činu.

Poslední – třetí kapitola práce už má užší a konkrétnější téma, a tím jsou sériové vraždy, jako jeden z významných fenoménů. Je zde uvedeno jejich specifikum a rozdílnost od ostatních mnohonásobných vražd. Věnovala jsem se různým charakteristikám sériového vraha a závěrem jsem popsala několik případů, jež se staly i na našem území.

Do celé práce jsem se snažila zakomponovat konkrétní případy, aby bylo možné si teoretické poznatky aplikovat na reálnou situaci, jelikož tak čtenář pochopí popisovaný jev, postup či teorii nejlépe. Jde o případy tuzemské i zahraniční, notoricky známé i neznámé.

¹ Vražda kardinála zůstává neobjasněna. Vatikánský rozhlas [online]. 2004, 25.5.2004 [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: https://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php?id=1756

Cílem práce je propojit a popsat jednotlivé aspekty jak samotného trestného činu vraždy, tak metodiky jeho vyšetřování a sloučit je do jednoho celku a dát je do souvislostí, aby bylo možné toto téma plně pochopit. Mám totiž za to, že v tomto případě je holistický přístup tou správnou cestou.

1. Trestný čin vraždy dle § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.² Tak stanoví Listina základních práv a svobod, čímž jednoznačně poskytuje ochranu života všem lidem. Život a zdraví jedince jsou i trestním zákoníkem chráněny jako nejdůležitější společenská hodnota.³ Pořadím jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku je ochrana lidského života, zdraví a tělesné integrity nadřazena jiným chráněným zájmům.⁴ Trestné činy proti životu a zdraví jsou totiž upraveny hned v první hlavě zvláštní části trestního zákoníku, čímž se výrazně liší od trestního zákoníku předchozího (zákon č. 140/1961 Sb.), jenž tyto trestné činy uváděl až v hlavě sedmé, je zde tak patrná změna v žebříčku hodnot oproti předchozímu režimu.

Nejen v systematice trestního zákoníku, nýbrž i v úpravě samotného trestného činu vraždy došlo k vývoji, byť podstata činu zůstala zachována. V zákoně č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích byla vražda popsána jako jednání v úmyslu někoho usmrtit, kdy úmysl blíže není specifikován, a dále je pak vražda rozlišena na vraždu úkladnou, loupežnou, zjednanou a prostou.⁵ Odlišný přístup má trestní zákon č. 86/1950 Sb., kde je jednoduše formulovaná základní skutková podstata, na níž navazují skutkové podstaty zvláštní obsahující těžší následek (více obětí, surový způsob provedení či jiná přitěžující okolnost).⁶ Protože je základní skutková podstata stanovena velmi obecně, byl zde požadavek na zdokonalení aplikační praxe ze strany orgánů činných v trestním řízení. S tím se pojil i výklad pojmu zvláště přitěžující okolnost, tedy okolnost, která s trestným činem zpravidla spojená nebývá, z čehož plynula možnost pro politické zneužití tohoto trestného činu.⁷ Nejprostší úpravu nalezneme v původním znění trestního zákona č. 140/1961 Sb., kde je vražda definována jako úmyslné usmrcení bez dalších specifik.⁸ Proti takto nedostatečně diferenciované úpravě byla vznesena řada připomínek, které byly částečně vyslyšeny, a tak došlo u trestného činu vraždy ke změně trestní sazby – původní rozmezí 15 let odnětí svobody nebo trest smrti bylo vyplněno mimořádným trestem odnětí svobody od 15 do 25

² čl. 6 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod

³ Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-808-6.

⁴ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

⁵ zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

⁶ zákon č. 89/1950 Sb., o trestním řízení správním

⁷ TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE. Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-248-8., s. 161

⁸ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

let.⁹ V současném trestním zákoníku je úprava trestného činu vraždy nejdetailnější, k tomu ale blíže dále.

Podíváme-li se na celou Hlavu I. trestního zákoníku – trestné činy proti životu a zdraví, zjistíme, že ochrana života je oddělena od ochrany zdraví. Tato hlava je totiž systematicky rozdělena na pět dílů, kdy prvním jsou trestné činy proti životu a druhým trestné činy proti zdraví, pokračují trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem. Jako nejtěžší trestný čin vůbec je trestním zákoníkem postihována právě vražda.¹⁰

1.1 Skutková podstata

„Vražda

- (1)** Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmáct let.
- (2)** Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.
- (3)** Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2
 - a)** na dvou nebo více osobách,
 - b)** na těhotné ženě,
 - c)** na dítěti mladším patnácti let,
 - d)** na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,
 - e)** na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
 - f)** na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,
 - g)** na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
 - h)** opětovně,
 - i)** zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

⁹ TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE. Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-248-8. s., 162

¹⁰ Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-808-6

j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.

(4) Příprava je trestná.¹¹

Takto je v trestním zákoníku vymezen trestný čin vraždy. Jeho autoři mj. reagovali na kritiku, že je potřeba brát zřetel na různou míru morální vytykatelnosti s ohledem na pohnutku pachatele a podmínky za nichž se úmyslného usmrcení dopustil.¹² A tak v tomto ustanovení najdeme dvě základní skutkové podstaty, kdy je z hlediska míry úmyslného způsobení následku rozlišována vražda prostá v prvním odstavci a vražda spáchaná s rozmyslem či po předchozím uvážení v odstavci druhém.¹³ V třetím odstavci je pak uvedena skutková podstata kvalifikovaná, která se vztahuje k oběma základním.

Vraždu prostou vymezuje vůči druhému typu vraždy negativně, tedy jde o jednání bez rozmyslu a předchozího uvážení. Typicky se jedná o usmrcení jiného v náhlém hnutí mysli, v afektu apod., útok je tedy spontánní.¹⁴ Z logiky věci tedy vyplývá, že zde nepřichází v úvahu stádium přípravy.

Vůči vraždě podle prvního odstavce je speciální vražda spáchaná s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (tzv. premeditace v širším slova smyslu). Po formální stránce jde sice o samostatnou skutkovou podstatu, nicméně po stránce obsahové bychom ji spíše označili jako skutkovou podstatu kvalifikovanou.¹⁵ V tomto ustanovení nalezneme dvě formy premeditace – rozmysl (reflexi) a předchozí uvážení (premeditace v užším slova smyslu). Podstatné je, že rozmysl ani předchozí uvážení pachatele nejsou zvláštními znaky či složkami úmyslu, jde o okolnosti stojící vně struktury úmyslu, ty pak ovlivňují způsob, jakým vzniká vůle pachatele vraždu spáchat, jde tedy o okolnosti charakterizující rozhodování pachatele. Můžeme je označit za myšlenkovou činnost pachatele, spočívající v hodnocení podstatných okolností a konkurujících si pohnutek (motivů), jež předchází a podmiňuje rozhodnutí spáchat trestný čin.¹⁶ „Premeditace je

¹¹ § 140 zákona č. 40/2009., trestní zákoník

¹² HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

¹³ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 536

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 536

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 537

¹⁶ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

vědomá psychická aktivita pachatele, při které se snaží vypořádat s různými možnostmi a variantami, jež vědomě porovnává a hodnotí z hlediska svého budoucího jednání, kdy podstatou a smyslem je volba mezi různými variantami a možnostmi spáchání trestného činu vraždy.¹⁷ Vražda podle druhého odstavce je spojena s vyšší trestní sazbou než vražda prostá, jelikož takovýto čin je společensky škodlivější, neboť rozhodnutí k úmyslnému usmrcení jiného vzniklo na základě zralejší rozumové úvahy.¹⁸

Spáchání vraždy s rozmyslem je důrazně odlišováno od afektu a podobných stavů, ale může jít i o jen velmi krátkou úvahu, při níž pachatel jedná uváženě, ale nikoli po předchozím uvážení.¹⁹ Jde o situaci, kdy si pachatel zváží své jednání a na základě takového subjektivního přístupu jiného úmyslně usmrtí.²⁰ Rozmysl se oproti předchozímu uvážení vyznačuje nižší mírou racionální kontroly pachatele nad trestným jednáním, a také tím, že tato myšlenková činnost předchází buď bezprostředně nebo jen s malým časovým odstupem a alespoň do určitého momentu trestné jednání provází. Jde o určitým způsobem kvalifikovanou úvahu pachatele, kdy zvažuje zásadní pro a proti a uvědomuje si hlavní možné důsledky svého jednání. U rozmyslu sice dochází k racionální volbě prostředků, ale chybí fáze plánování (vytváření vlastní představy o budoucím útoku na základě hodnocení různých možných variant a následná volba jedné z nich). K takovéto rozumové volbě způsobu a prostředků dochází u rozmyslu in continuo během trestného jednání. Oproti vraždě prosté se vražda s rozmyslem liší tím, že při vraždění bez rozmyslu se pachatel soustředí jen na zničení předmětu útoku, nikoliv na další okolnosti, zatímco pachatel vraždící s rozmyslem považuje vražedný útok v době spáchání činu jako účelné řešení. Iniciativa je zde na straně pachatele, jde o akci sledující racionálně odůvodněný účel, nejde o pouhou agresivní reakci na konfliktní situaci.²¹

U premeditace v užším smyslu, tj. u předchozího uvážení, které se vyznačuje vyšší intenzitou než rozmysl,²² si pachatel předem zváží rozhodující okolnosti provedení činu (typicky

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. zákoník [online]. Dostupné z: <https://www-beck-online.cz/ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shu&rowIndex=0>

²⁰ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

²¹ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

²² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 538

místo a doba spáchání, použití zbraně, ...) – čin si tedy předem naplánuje. Nemusí se ale jednat o plán detailní, stačí, aby měl pachatel rozmyšlené rozhodné skutečnosti, plán pak pachatel může v průběhu jednání upravovat vzhledem k aktuálním aspektům situace.²³ Aby šlo jednání kvalifikovat jako vražda po předchozím uvážení, musí takovéto uvážené jednání dospět minimálně do stádia pokusu, byť neukončeného, nesmí skončit jen u přípravy.²⁴ Stadium přípravy by zde mělo být rozpoznatelné. V rozsudku nelze hovořit o rozmyslu a předchozím uvážení najednou, předchozí uvážení v sobě totiž rozmysl zahrnuje, nelze jej tedy vyčlenit zvlášť, pokud pachatel jednal po předchozím uvážení.²⁵

Posouzení, zda se jednalo o vraždu prostou nebo po předchozím uvážení se věnoval i Nejvyšší soud ve svém usnesení č. 8 Tdo 1298/2020. Muž v tomto případě zavraždil svou bývalou partnerku, na které byl podle znalce citově závislý. *Bezprostředně před útokem byli spolu v kuchyni, poškozená ho vyzvala, aby odešel a přešla do obýváku. Obviněný si udělal štávu, vzal nůž z kuchyňské desky a během několika vteřin přešel za poškozenou, kterou poprvé bodnul, až když ho odstrkovala.* Nejvyšší soud potvrdil předchozí rozsudky, které skutek hodnotily jako vraždu po předchozím uvážení. *Z popsanych událostí, za nichž k činu došlo, soudy učiněný závěr o tom, že obviněný jednal s rozmyslem, vyplývá z průběhu událostí, resp. chování obviněného, které obsahuje dostatek poznatků o tom, za jakých okolností a pohnutek jednal a k čemu směřoval. V určité fázi své návštěvy u poškozené, když shledal, že jím předvídaná obava, že se k němu již nevrátí, se potvrdila, pojal záměr ji usmrtit, což také bylo důvodem pro to, že v kuchyni vzal náhodně ležící nůž, který si vložil na záda za kalhoty. Nůž, byť náhodně zvolený, představoval zbraň, plně dostačující pro usmrcení jiného, o čemž svědčí čepel o délce 20 cm a šířce 4,5 cm. Útoky proti tělu poškozené byly intenzivní, protože přivodily zranění pronikající hluboko do těla a směřovaly do míst, kde jsou uloženy životně důležité orgány. Právě proto, že byly vedeny s velkou razancí, byly schopny poškozené způsobit popsaná zranění, a to mimo jiné i přetětí žeber, průbod plic, přetětí a nářez tepen a průbod jater, tedy devastující poranění v těle uložených orgánů, jejichž porušení bylo neslučitelné se životem. 23. Soudy správně posoudily, že obviněný jednal s rozmyslem, neboť zvážil zásadní okolnosti zamýšleného jednání a zvolil vhodné prostředky k jeho provedení, a rozmyslel si i rozhodné důsledky svého činu. Takový závěr nemohla zpochybnit*

²³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

²⁴ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

²⁵ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 538

obviněným uplatněná námitka, že jednal v afektu vyvolaném emočně vypjatou situací z rozchodu s poškozenou. K tomu je vhodné zmínit, že na uvedenou skutečnost již soudy obou stupňů reagovaly a vypořádaly se s ní tím, že o afekt se nejednalo, protože nenastala objektivně žádná taková situace, která by jej vyvolala. Naopak důvodem vražedného jednání bylo to, že poškozená potvrdila obviněnému známé informace, že se s ním rozešla.²⁶

1.1.1 Objekt

Objektem, respektive chráněným zájmem, je u trestného činu vraždy, stejně jako u dalších trestných činů z dílu prvního, lidský život.²⁷ A tak je zásadní vymezit, co lidský život je, resp. kdy začíná, a kdy končí.

V živého člověka se po právní stránce plod mění v okamžiku začátku porodu, tedy okamžiku, kdy dítě začne opouštět tělo matky (objeví se vedoucí část dítěte či při císařském řezu je započat operativní zákrok)²⁸, hovoříme tedy o první době porodní. Objevují se i jiné názory, které za počátek lidského života považují úplné oddělení dítěte od těla matky a první nádech či dokonce až první výdech,²⁹ avšak přijetí těchto názorů by v důsledku znamenalo beztrestnost v případě, kdy by matka plod usmrtila mezi okamžikem, kdy plod (částečně) opustí její tělo, a okamžikem prvního nádechu či výdechu, protože umělé přerušování vlastního těhotenství není trestné.³⁰

Smrt pak nastává v okamžiku biologické smrti mozku, tzv. cerebrální smrti, kdy je již vyloučeno obnovení všech životních funkcí. Klinická smrt tedy není smrtí ve smyslu § 140 TZ, neboť při ní lze životní funkce obnovit.³¹ Pokud tedy někdo jinému v úmyslu jej usmrtit přivodí toliko smrt klinickou, kdy se podaří životní funkce obnovit, půjde jen o pokus trestného činu

²⁶ 8 Tdo 1298/2020-563. SALVIA KRAKEN [online]. 2021, 13.1.2021 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/8Tdo1298/2020>

²⁷ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 535

²⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

²⁹ ŘÍHOVÁ, Karin. Momentum nativitatis z pohledu trestního práva. Právní prostor [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., 2019, 1.4.2019, 2019, 1 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava>

³⁰ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³¹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

vraždy. Důležité je určení přesného okamžiku smrti,³² způsob určení stanovuje zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon, který v § 10 rovněž popisuje, jak se smrt prokazuje, tedy:

a) nevratnou zástavou krevního oběhu nebo

b) nevratnou ztrátou funkce celého mozku, včetně mozkového kmene v případech, kdy jsou funkce dýchání nebo krevního oběhu udržovány uměle („smrt mozku“).³³

1.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka vraždy spočívá ve způsobení následku – usmrcení, kdy nejsou určeny konkrétní způsob ani prostředky. Rovněž časové období může být různě dlouhé – od jednoho krátkodobého aktu (zastřelení oběti) po dlouhotrvající působení na tělesnou integritu (podávání jedu v malých dávkách).

Jde o nepravý omisivní delikt, neboť vraždu lze spáchat jak konáním, tak opomenutím, přičemž u opomenutí zde musí být dána v souladu s § 112 TZ zvláštní povinnost pachatele zabránit smrti spolu s úmyslem usmrtit³⁴ (např. když lékař neposkytne svému pacientovi pomoc a jedná tak s cílem pacienta usmrtit). O vraždu spáchanou opomenutím půjde ve chvíli, kdy pachatel nevykonal to, co bylo jeho právní povinností, nestačí pouhé porušení morálních pravidel.³⁵

1.1.3 Pachatel

Pachatelem trestného činu vraždy může být kterákoli fyzická, dokonce i právnická osoba³⁶, nejde tedy ani o konkrétní ani o speciální subjekt, nevyžaduje se totiž speciální postavení či způsobilost pachatele.³⁷

V případě účastenství a spolupachatelství u vraždy s rozmyslem či po předchozím uvážení je pak potřeba zkoumat, zda účastenství, resp. spolupachatelství, směřovalo k takovému činu,

³² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 535

³³ Zákon č. 285/2002 Sb., zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

³⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 541

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³⁶ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8., s. 614

³⁷ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 209

jehož povaha premeditaci hlavního pachatele předpokládá, nelze tyto okolnosti účastníkům (či spolupachatelům) přičítat bez dalšího.³⁸

1.1.4 Subjektivní stránka

Vraždu považujeme v souladu s § 13 odst. 2 TZ za trestný čin úmyslný. Zásadní je, že úmysl, i když jen eventuální, se musí vztahovat k usmrcení člověka, pokud by měl pachatel v úmyslu ohrožit jiný zájem chráněný trestním zákoníkem, než je lidský život, tak byť by takový pachatel smrt člověka způsobil, nebude trestně odpovědný za vraždu.³⁹

Zjišťování zavinění je u trestného činu vraždy velmi komplikované, většinou jej dovozujeme jen z okolností činu.⁴⁰ „K jakému úmyslu se nesla činnost pachatelova, třeba vyvodit – když není důkazů o pohnutce a účelu činu – ze způsobu provedení činu, druhu použité zbraně a důležitosti orgánu těla, který byl napaden, a síly ran.“⁴¹

Jednou z otázek, která se u subjektivní stránky vyskytuje, je, zda lhostejnost k následku lze považovat za srozumění s následkem, převládající názor je ten, že skutečná lhostejnost k následku k naplnění volní složky nepřímého úmyslu nestačí. Vztah pachatele k následku musí být aktivní.⁴²

Důležitý je rovněž význam demonstrativního chování pachatele před činem (silácké řeči či třeba teatrální příprava) při zjišťování subjektivní stránky přípravy – to zpravidla nesvědčí o skutečném úmyslu spáchat vraždu, muselo by objektivně existovat reálné ohrožení života.⁴³

1.2 Privilegované skutkové podstaty

Pod privilegovanými skutkovými podstatami nalezneme trestné činy menší typické závažnosti než u skutkové podstaty základní, jelikož jsou zde dány okolnosti snižující

³⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 542

³⁹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 543

⁴¹ Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-808-6

⁴² ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

nebezpečnost činu.⁴⁴ Ustanovení o skutkových podstatách privilegovaných jsou k těm základním ve vztahu speciality, je tedy vyloučen jejich jednočinný souběh.⁴⁵

1.2.1 Zabití

Zabití je jednou z privilegovaných skutkových podstat úmyslného usmrcení člověka. Od vraždy se odlišuje tím, že jej pachatel spáchal v silném v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.⁴⁶

Skutková podstata zabití osahuje dva samostatné okruhy privilegujících okolností, které mohou stát odděleně, ale není vyloučeno jejich prolnutí. Tím se česká právní úprava liší od jiných evropských trestních zákonů, kde je zabití bráno jako čin spáchaný z omluvitelného hnutí mysli a zároveň v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, česká právní úprava je tak mírnější a stigma vraha snímá z více pachatelů.⁴⁷

Silné rozrušení, respektive omluvitelné hnutí mysli, je zvláštním znakem trestného činu zabití a nelze jej zaměňovat s obecnými podmínkami trestní odpovědnosti uvedené v ustanovení o nepřičetnosti a zmenšené nepřičetnosti.⁴⁸ Jde o afektivní reakci pachatele na vysoce zátěžové podněty, jedná se sice o reakci nepřiměřenou, avšak do jisté míry lidsky pochopitelnou.⁴⁹ Mluvíme zde o vystupňovaných emotivních prožitcích, které sice neovlivňují přičetnost, nicméně vedou ke zúžení vědomí pachatele a oslabení jeho zábran.⁵⁰

Jednotlivé okolnosti nelze vykládat volně, mají svá vymezení. Strachem myslíme alespoň částečně odůvodněnou obavu pachatele o vlastní život nebo život jiných osob, strach z těžké újmy na zdraví či bezprostředně hrozící těžké újmy – nesmí jít tedy jen o čistě subjektivní pocit

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 174

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8., s. 111

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 538

⁴⁷ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 538

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁵⁰ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

nebezpečí. Dále jsou v ustanovení o zabití uvedeny tzv. zkratkovité reakce, tedy úlek a zmatek. Jde o zbrklé jednání, kdy pachatel spontánně reaguje na nečekaný ohrožující podnět nebo se pachatel snaží uniknout ze subjektivně nesnesitelné okamžité tísně. Okolnosti jsou vyjmenovány demonstrativně – jsou zde totiž i jiná omluvitelná hnutí mysli, např. zhoršený duševní stav v důsledku somatických změn či třeba případy rozšířených sebevražd.⁵¹ Taková situace by ale neměla být důsledkem vlastního protiprávního či morálně pochybného jednání pachatele.⁵²

Druhým okruhem privilegovaných okolností je vede silného rozrušení reakce na předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného, tzv. provokace. Takové zavrženíhodné jednání může být směřováno i vůči jiné osobě, než je osoba pachatele. Protože je i přes kritiku odborníků česká úprava zabití široká, je třeba ji vykládat restriktivně. Musí jít tedy o reakci na jednání, které je pro pachatele fyzicky i duševně trýznivé, ponižující či spojené s újmou na právech. Protože jednání poškozeného musí mít (nebo by mít mohlo) opravdu závažné důsledky, nepodřadíme sem situace, kdy je ohrožen pouze majetek pachatele, který pro něj nemá zásadní existenční význam. Zároveň podle rozhodnutí č. 47/2013 Sb. rozhr. tr. nepůjde o privilegovanou skutkovou podstatu zabití, pokud jediným cílem pachatele byla pomsta.⁵³ „Má-li být nějaké jednání považováno za zavrženíhodné, musí se výrazně přičít obecně uznávaným morálním pravidlům, tj. musí se vyznačovat např. celkovou morální zvrhlostí, bezcitností, bezohledností, sobectvím, sebeprosazováním na úkor jiných, neúctou k osobám či společnosti jako celku apod.“⁵⁴ Mezi provokací poškozeného a úmyslným usmrcením by měl být jasně patrný kauzální nexus, jednání pachatele má z provokace bez důvodných pochybností vyplývat.⁵⁵

Toto ustanovení např. umožňuje mírnější postih týraných žen, které úmyslně usmrtí násilnického partnera⁵⁶ či některé případy euthanasie, kdy omluvitelné hnutí mysli může spočívat

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8., s. 616

⁵² HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

⁵³ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 540

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu č. 7 Tdo 538/2015

⁵⁵ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

⁵⁶ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

v soucitu s trpícím umírajícím⁵⁷, rozhodně ale nemůžeme všechny případy euthanasie pod zabití podřadit, je nutné je posuzovat individuálně.

Jako trestný čin zabití byl původně kvalifikován např. případ, kdy sestra usmrtila svého bratra. Mezi obžalovanou a její sestrou na jedné straně a jejich bratrem na straně druhé byl dlouhodobý konfliktní vztah, kdy bratr obě sestry a jejich matku opakovaně napadal, požíval velké množství alkoholu a vyráběl zbraně. Jednoho dne bratr napadl sestru obžalované nožem. Obžalovaná dorazila na místo poté, co její sestra volala o pomoc. Obžalovaná bratra přetočila na záda, zaklekla, sebrala mu nůž a opakovaně jej bodla do krku. Právní otázka tkvěla v tom, zda se jednalo o nutnou obranu nebo zabití. Soud první instance jednání posoudil jako zabití a uvedl, že *jednání obžalované směřovalo ke způsobení smrti poškozeného, když obžalovaná s ohledem na svůj věk, vzdělání a zkušenosti věděla, že pokud použije vůči poškozenému nůž a opakovaně jej tímto nožem zasáhne v oblasti krku, může mu způsobit smrt. Soud hodnotil intenzitu útoku, použitý nůž a způsob, jak obžalovaná poškozeného napadla. Obžalovaná v útoku pokračovala a poškozeného zasáhla opakovaně, a to za situace, kdy se poškozený vůbec nebránil. Bylo prokázáno, že obžalovaná v afektu, ve strachu o sestru a po předchozím zavrženíhodném jednání poškozeného, jej usmrtila. Afekt neměl vliv na samotnou formu zavinění. Zločin zabití je úmyslným trestným činem a obžalovaná si byla vědoma toho, co může způsobit. Napadení poškozeného bylo reakcí na mimořádně vypjatou situaci a oprávněný strach o sestru, když obžalovaná viděla, že poškozený klečí nad sestrou s nožem v ruce. Případ však došel až k Nejvyššímu soudu, který potvrdil názor soudu vrchního, a to ten, že se jednalo o nutnou obranu. Vrchní soud konstatoval, že útok z hlediska subjektivního vnímání obžalované asi netrval, nicméně nejméně přímo hrozil, neboť přímo hrozícím útokem je situace, kdy lze na podkladě dosavadního průběhu událostí důvodně očekávat, že k útoku vzápětí dojde. Obžalovaná na poškozeného zaútočila v okamžiku, kdy klečel nad ležící sestrou s nožem v ruce, přičemž ta ležela na boku a obžalované nebylo, ani nemohlo být zřejmé, zda již není zraněná. Z hlediska subjektivního vnímání obžalované bylo zcela přiměřené a logické nějakým způsobem zasáhnout právě v tomto okamžiku, neboť se mohla zcela důvodně domnívat, že poškozený na sestru, a to i za použití nože, buď již zaútočil, nebo že tak bezprostředně učiní.*⁵⁸

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵⁸ Vražda? Zabití? Nebo ani to ne?. Právní prostor [online]. 2021, 17.3.2021 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-zabiti-nebo-ani-ne>

1.2.2 Vražda novorozeného dítěte matkou

V tomto ustanovení je postihována „matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě.“⁵⁹ Tato ve vztahu k vraždě privilegovaná skutková podstata mající konkrétní subjekt a specifikum silného rozrušení je speciálním ustanovením i k zabití. Byť je zde míra schovávavosti společnosti obdobná, ne-li vyšší, jako u zabití, je zde pachatelka – na rozdíl od pachatele zabití, označována jako vražedkyně.⁶⁰ S tímto pojetím se nemohu ztotožnit, jelikož je zde zanedbán význam stigmatizace pachatele. Pachatelka bude již navždy vražedkyní, bez ohledu na to, že „pravou“ vraždu nespáchala. Ustanovení má za cíl respektovat mimořádnou situaci právě porodivší matky, která je v tu chvíli velmi zranitelná a hodná maximální schovávavosti a ochrany.⁶¹ Z lékařských poznatků totiž plyne, že porod má výrazný vliv na psychiku matky – dochází k oslabení její odolnosti vůči vnitřním a vnějším podnětům a brzdění plného rozvinutí mateřského pudu.⁶²

Konkrétním subjektem je zde tedy matka, která své dítě úmyslně usmrtila během porodu nebo bezprostředně po něm, a to v rozrušení způsobeném porodem. Abychom mohli ustanovení § 142 TZ aplikovat, musejí být splněny obě tyto podmínky současně, jinak půjde o vraždu, eventuálně zabití.⁶³

O novorozené dítě půjde od momentu, kdy se plod začne oddělovat od těla matky, byť od něj není zcela oddělené, zároveň musí být schopné alespoň po určitou chvíli žít mimo dělohu, nezáleží však na tom, zda je takové živě narozené dítě životaschopné. U silného rozrušení způsobeného porodem mluvíme o výjimečném rozpoložení matky, které je důsledkem fyziologických procesů vyvolaných porodem. Obvykle tento stav trvá několik hodin, výjimečně však může jít až o dny, jde o individuální záležitost, a tak konec tohoto stavu může konstatovat jedině znalec – porodník.⁶⁴ Subsumpci jednání matky pod ustanovení § 142 TZ nebrání to, že byla

⁵⁹ § 142 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 546

⁶¹ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.

⁶² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 546

⁶³ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 546

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

schopna rozpoznat nebezpečnost svého jednání a ovládnout ho, ani to, že úmysl dítě usmrtit pojala již před porodem.⁶⁵

Zde můžeme uvést případ, kdy kvalifikace skutku jako vražda novorozeného dítěte matkou byla v úvaze, nicméně pachatelka byla nakonec odsouzena za vraždu podle § 140 TZ. Šlo o ženu, která své těhotenství tajila před okolím. Potom tajně porodila, dítě omyla, zabalila do deky, uložila do tašky a šla si lehnout. Následně novorozeně hodila do popelnice. Podle znalců bylo dítě v tu chvíli životaschopné. Umíralo několik hodin a příčinou smrti byly otoky plic a mozku v důsledku podchlazení. Předseda trestního senátu Jiří Bednář uvedl, že: „Její postup, kdy těhotenství tajila, po porodu odstranila stopy porodu, dítě omyla, zabalila do deky, schovala do tašky, ukryla v bytě a posléze vyhodila do kontejneru, jednoznačně svědčí o cílevědomém a úmyslném jednání.“ Znalci u soudu potvrdili, že pachatelka o těhotenství musela vědět a jednoznačně vyloučili možnost, že by se obžalovaná po porodu nacházela v rozrušení způsobené porodem.⁶⁶ Na tomto případě tak vidíme, jak zásadní je u vraždy novorozeného dítěte matkou psychologický a psychiatrický posudek.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3., s. 547

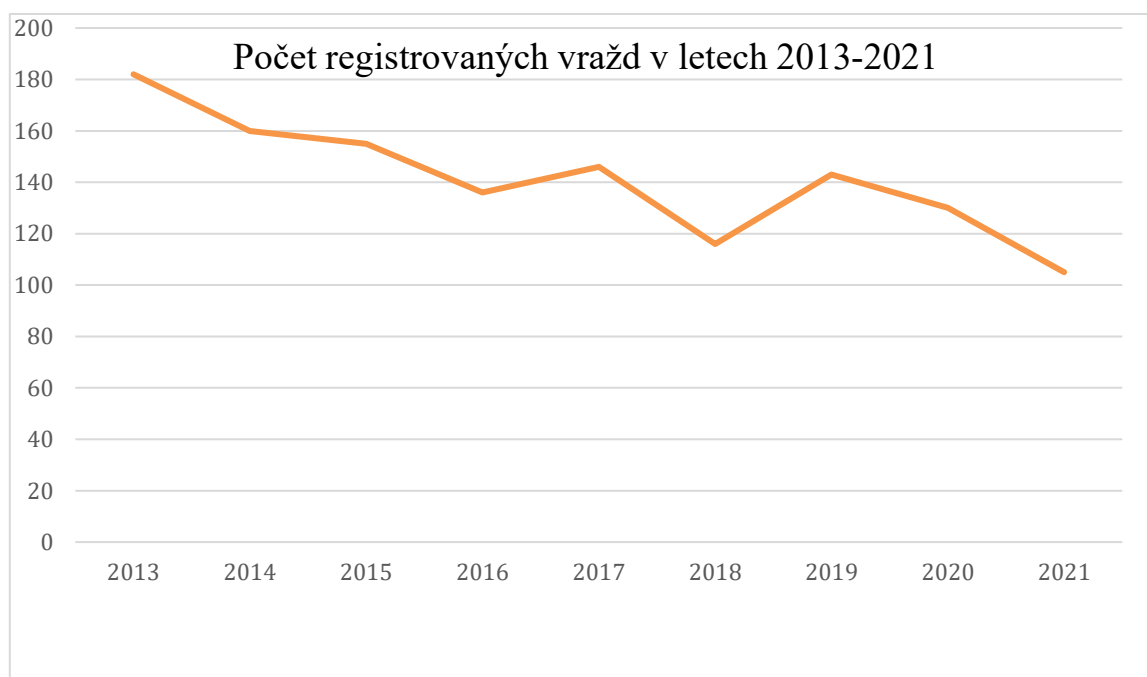
⁶⁶ Za vraždu novorozence má jeho matka strávit 17 let ve vězení. Právní prostor [online]. 2021, 25.8.2015 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/za-vrazdu-novorozence-ma-jeho-matka-stravit-17-let-ve-vezeni>

2. Metodika vyšetřování vražd

Vraždy tvoří jen okolo 1 % skutků násilné kriminality, avšak z hlediska jejich závažnosti a nezvratnosti důsledků je nezbytné se jim věnovat jak na poli teoretickém, tak v praxi, a to i vzhledem k faktu, že od roku 1989 zaznamenáváme v České republice významný nárůst vražd⁶⁷, nicméně na základě policejních statistik můžeme konstatovat, že v posledních letech má počet registrovaných vražd sestupnou tendenci.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vraždy loupežné	11	15	7	9	6	6	12	3	1
Vraždy sexuální	1	2	2	1	0	1	0	0	1
Vraždy motiv. osob. vztahy	103	78	86	74	80	65	74	76	57
Vraždy na objednávku	6	1	4	1	2	0	4	1	0
Vraždy novorozence matkou	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Vraždy ostatní	60	64	55	50	58	44	53	50	46
Vraždy celkem:	182	160	155	136	146	116	143	130	105

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2021, Policie ČR

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2021, Policie ČR

⁶⁷ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 281.

2.1 Kriminologická charakteristika vraždy

Nejen v České republice u vražd zaznamenáváme nové jevy projevující se v motivaci a spáchání činu. Velmi časté, zejm. v USA a Německu, jsou tzv. amokové vraždy na školách, tzv. school shootings, kdy pachatelem je typicky tzv. classroom avanger (mstitel), který čin páchá z potřeby se pomstít a s přáním mediálně se proslavit. Ve svém okolí se projevuje jako nenápadný a spíše depresivní mladík, který plánuje svůj čin dlouho předem, a to většinou s použitím zbraně svých rodičů. Většina pachatelů jsou introverti a samotáři.⁶⁸ Neméně často se stávají teroristické a bombové útoky. Jedním z nejznámějších z posledních let je útok na pařížskou redakci satirického časopisu Charlie Hebdo z ledna 2015⁶⁹ nebo případ, který se stal v Berlíně, kdy atentátník najel v prosinci 2016 kamionem do návštěvníků vánočních trhů.⁷⁰ Opomenout nesmíme ani politické atentáty, můžeme uvést atentát na japonského premiéra Šinzó Abe, k němuž došlo v červenci 2022.⁷¹ Dochází rovněž k úmyslným usmrcením souvisejícím s leteckou dopravou – třeba v roce 2015 narazilo letadlo do horského masivu v Alpách, při čemž zemřelo přes 150 lidí. K činu došlo záměrně, do skály letadlo v plné rychlosti záměrně nasměroval sedmadvacetiletý druhý pilot, jenž trpěl dlouhodobými psychickými problémy a spáchal tímto drastický způsobem sebevraždu.⁷²

Způsob, jakým jsou vraždy páchány je charakterizován jednak znaky obecnými, které jsou pro jednotlivé způsoby páchání společné, a pak znaky specifickými, které jsou typické jen pro určité způsoby páchání tohoto trestného činu.⁷³ Do kriminologické charakteristiky patří:

- a) způsob spáchání vraždy,

⁶⁸ PROTIVINSKÝ, Miroslav. Závažná násilí a amok na školách. In: Ministerstvo vnitra ČR [online]. Praha, 1.1.2010 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zavazna-nasili-a-amok-na-skolach.aspx>

⁶⁹ Ve Francii kvůli atentátu na Charlie Hebdo obžalovali 14 lidí, deset z nich je ve vazbě. In: IRohlas [online]. Praha, 2019, 18.1.2019 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/francie-utok-charlie-hebdo-vazba-vysetrovani_1901181959_dbr

⁷⁰ Kamion najel do vánočního trhu v Berlíně, dvanáct mrtvých. In: Ministerstvo vnitra ČR: ČT24 [online]. Praha, 2016, 20.12.2016 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1988284-kamion-najel-do-vanocniho-trhu-v-berline-dvanact-mrtvych>

⁷¹ Po atentátu zemřel japonský premiér Šinzó Abe. Útočník ho střelil z podomácku vyrobené brokovnice. In: IRohlas [online]. Praha, 2019, 8.7.2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/expremier-japonska-atentat_2207080521_piv

⁷² Rodiny obětí pádu letadla Germanwings v Alpách zůstanou bez vyššího odškodného. In: IRohlas [online]. Praha, 2020, 1.7.2020 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3131705-rodiny-obeti-padu-letadla-germanwings-v-alpach-zustanou-bez-vyssiho-odskodneho>

⁷³ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 77.

- b) osobnost pachatele,
- c) osobnost oběti,
- d) motiv.⁷⁴

2.1.1 Způsob spáchání vraždy

Porada nabízí takovéto dělení způsobů páchaní vražd, tedy podle:

- a) stupně připravenosti,
- b) použití zbraně,
- c) způsob usmrcení a
- d) způsob utajení.⁷⁵

Pokud u vraždy absentuje příprava, tak útok následuje bezprostředně nebo velmi krátce poté, co se pachatel rozhodne usmrtit oběť.⁷⁶ Řadíme sem nicméně i situace, kdy úmysl vznikl již dávno před činem, ale pachatel neprováděl žádné přípravné úkony a učiní bezprostředně při opakování situace, která je motivem. Mezi nepřipravované vraždy typicky vraždy v afektu.⁷⁷ Nepřipravované vraždy tvoří zhruba polovinu všech případů.⁷⁸ Charakterizuje je nepříznivost podmínek pro pachatele, spáchání beze zbraně nebo náhodným nástrojem, mnohačetnými poraněními oběti, vražedným nástrojem zanechaným na místě činu a nepřipraveností pachatelovi obhajoby a alibi⁷⁹, často i spontánním doznáním pachatele.⁸⁰

U připravovaných vražd je jednání pachatele promyšlené a důmyslné⁸¹ a mezi ním a samotným útokem uplyne delší doba, kdy pachatel vraždu připravuje. Tyto vraždy jsou většinou buď propracovaně utajované nebo nejsou utajované vůbec, v tom případě ale jde o úmysl pachatele

⁷⁴ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 15.

⁷⁵ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 77.

⁷⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 419.

⁷⁷ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 78.

⁷⁸ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 15.

⁷⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 420.

⁸⁰ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 78.

⁸¹ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 78.

(např. u vražd na objednávku).⁸² Typické pro připravované vraždy je, že pachatel zanechává (nebo se snaží zanechat) minimum stop na místě činu.⁸³ V rámci přípravy si většinou pachatel vytypuje vhodnou oběť a seznámí se s ní, málo kdy jsou oběti připravované vraždy náhodné osoby. Poté, co pachatel pozná zvyklosti oběti, může si vybrat vhodné místo a dobu spáchání činu, s čímž souvisí příprava způsobu, jak na takové místo v daný čas oběť vylákat anebo si pachatel vytypuje místo, kde se oběť sama od sebe často vyskytuje, a které je zároveň vhodné pro spáchání vraždy (málo frekventované, odlehlé, neosvětlené apod.). Dále si pachatel obstarává zbraň či jiný prostředek k usmrcení a připravuje různé „nepodezřelé“ inscenace, např. náhlé úmrtí či nešťastná nehoda. Zároveň pachatel může připravovat podmínky pro přemístění, rozčlenění či likvidaci mrtvoly, pro ztížení vlastní identifikace a pro odstranění stop. Zásadní je rovněž vymyšlení nepravdivého alibi na dobu vraždy. I připravované vraždy pak mají své charakteristiky, které jsou povětšinou negací charakteristik vražd nepřipravených – příznivost okolností pro pachatele, hrozící opakovanost jednání (zejm. sexuální, loupežné a objednané vraždy), použití účinné zbraně či jiného prostředku k usmrcení, utajování vraždy a promyšlená nepravdivá obhajoba.⁸⁴ Stach pak z hlediska připravenosti vyčleňuje ještě vraždy připravované organizovanou skupinou, kdy v rámci přípravy organizovaná skupina vybírá trestný čin, na jaký se zaměří (zde vraždu), a místo, kde čin spáchá. Poté připravuje samotné smrtící jednání, kdy po spáchání činu následuje bezpečný ústup z místa činu obvykle za pomoci dalších osob. Motivem vražd spáchaných organizovanou skupinou jsou většinou zjištěné důvody, vyřizování účtů či objednávka.⁸⁵

Kriminalistika vymezuje zbraň v užším smyslu jako „předmět, který je při mechanické interakci způsobit útok proti lidskému organismu důraznějším způsobem než bez použití tohoto předmětu. Nepoužije-li pachatel zbraň, tak oběť zpravidla usmrcuje zardoušením, utopením, otrávením, utlučením rukama či nohama nebo úderem hlavy o pevný, tvrdý předmět. Naopak vraždí-li pachatel se zbraní, nejčastěji používá bodno-řezné nástroje (nůž, nůžky), sečnou zbraň (sekyra, kosa), různé železné předměty (tyč, drát), předměty domácí potřeby (pánev, láhev) či jiné předměty (kámen, hůl), rovněž i provazy, šňůry a jim podobné předměty a samozřejmě střelné zbraně, nejčastěji ty krátké (pistole, revolver), ale i lovecké a vojenské zbraně. Opomenout nesmíme ani granáty a nástražné výbušné systémy. Kriminalista může snadno použití zbraně zjistit

⁸² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 420.

⁸³ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 16.

⁸⁴ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 79.

⁸⁵ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 16.

díky stopám, kdy může podle nich zjistit vlastnosti zbraně, a poté ji buď individuálně identifikovat nebo alespoň určit její skupinovou příslušnost. Způsob použití zbraně a pachatelova zručnost s ní pomáhá určit mechanismus usmrcení a prozrazuje i vlastnosti pachatele či pomáhá s jeho identifikací prostřednictvím na zbrani zanechaných otisků a dalších stop.⁸⁶

Vraždy dále rozlišujeme podle mechanismu usmrcení oběti, kdy je rozlišujeme podle příčin úmrtí. Jde o faktory fyzikální, které rozlišujeme na mechanické (řezné, bodné a střelné rány, udušení apod.), tepelné (působení vysokých a nízkých teplot), poté sem řadíme usmrcení elektrickým proudem či pomocí jaderného záření. Další jsou chemické faktory, kdy se jedná především o jedy či jiné podobné chemikálie ohrožující život a zdraví. Ty oběť buď požije ústy, vdechne je nebo je pachatel do jejího těla vpraví injekcí či jiným tělesným otvorem anebo je zasažen povrch těla (př. kyselina). Fyzikální a chemické faktory mohou být kombinovány.⁸⁷ Usmrcení mohou rovněž způsobit faktory biologické – př. ponechání dítěte bez potravy nebo nepodání inzulínu člověku trpícím diabetem. Ve zbytkové kategorii psychických a jiných faktorů je kupříkladu vražda vyčerpáním oběti.⁸⁸ Jako příklad otravy může posloužit případ zdravotní laborantky z bakteriologického oddělení, která ze žárlivosti natřela primári jeho chléb laboratorní kulturou bakterií tyfu. Jed začal po šesti hodinách působit a jen stěží se lékaře podařilo zachránit.⁸⁹

K utajení vraždy pachatele motivuje fakt, že je pro něj příznivé, pokud vražda bude odhalena co nejdéle po činu nebo nikdy. Negativem pro pachatele ale je, že utajováním prodlužuje svůj pobyt na místě činu a zanechává rovněž další stopy. K utajování pachatel přistupuje ve chvíli, kdy není v časové tísní. Zpravidla volí nenáročné způsoby utajení, čím je ale jeho vztah k oběti nebo k místu činu bližší, tím náročnější způsob utajení volí, protože si je vědom, že z důvodu jeho blízkého vztahu k oběti nebo místu činu bude pravděpodobně zahrnut do okruhu podezřelých.⁹⁰ Pro utajení vraždy pachateli typicky slouží přemístění mrtvol, čímž se zbaví spojitosti mezi ním a místem činu, ukrytí mrtvol, jímž prodlouží čas mezi spácháním vraždy a jejím odhalením (zároveň je zde možnost, že tělo nebude nalezeno nikdy, což je pro pachatele nejpříznivější varianta, jelikož jen velmi málo osob bylo odsouzeno za vraždu, aniž by byla mrtvola nalezena),

⁸⁶ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 80.

⁸⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminologika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 420.

⁸⁸ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 81.

⁸⁹ BANKL, Hans. Patologie na stopě zločinců: nůž, kulka, oprátka, jed. V Praze: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1002-4, s. 181.

⁹⁰ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 82.

rozčlenění mrtvoly – defenzivní, které slouží k usnadnění transportu nebo zničení/ukrytí, a ofenzivní, jež je součástí vražedného útoku. Pachatel může mrtvolu nebo stopy zničit a pokusit se ztížit identifikaci mrtvoly. Možný je i pokus vraha o inscenaci jiných skutečností, jehož cílem je zakrytí pravého stavu věci. Předstírá tak nenásilnou smrt, náhodu, nutnou obranu či třeba sebevraždu.⁹¹ Jako příklad z praxe můžeme uvést případ mladé matky, která byla týrána svým manželem – alkoholikem. Jednoho dne mu probodla srdce nožem u nich v kuchyni, tedy v bytě, kde musela se svou dvouletou dcerou žít. Tělo odtáhla do koupelny, kde jej rozřezala na jedenáct částí a ty pak postupně odvážela do popelnic na sídlišti – hrůzným aspektem je, že ostatky vozila na sáňkách, na kterých zároveň sedělo i její dítě.⁹²

2.1.2 Osobnost pachatele

Ze statistik vyplývá, že vraždy páchají převážně muži⁹³, osoby mezi 18-30 lety, osoby s nízkou úrovní vzdělání, psychopaté a osoby požívající nadměrně alkohol, a ty, které jsou svobodné či rozvedené.⁹⁴

Stach vedle těchto charakteristik ještě pachatele charakterizuje podle toho, zda vraždu připravovali či nikoliv. Vraždil-li bez přípravy, půjde typicky o průměrně inteligentní a nervově labilní osobu často pod vlivem návykové látky. Taková osoba většinou vraždí jen jednou za život.⁹⁵ Taková charakteristika pachatele odpovídá skutečnosti, že nepřipravované vraždy jsou povětšinou spáchány v afektu. Naopak u připravované vraždy půjde spíše o osobu chladnokrevnou, jež může mít zkušenosti jiné trestné činnosti. Taková osoba pak v průběhu vyšetřování nebude spolupracovat a bude se snažit vyšetřování navést špatným směrem.⁹⁶

I přes tyto statistické údaje, které nám umožňují typizaci pachatelů, nemáme k dispozici jednotný profil vraha, vraždy páchají osobnostně rozlišní jedinci, najdeme mezi nimi diametrální rozdílnosti (např. v inteligenci, impulzivitě, sebevědomí apod.)⁹⁷

⁹¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 421.

⁹² STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 21.

⁹³ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 281.

⁹⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 422.

⁹⁵ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 21.

⁹⁶ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 22.

⁹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, s. 197.

Zvláštní skupinou pachatelů jsou pak děti a mladiství. Dětské vraždy se vyskytují pouze vzácně. Jejich čin má většinou triviální příčinu a oběti jsou rodinní příslušníci nebo kamarádi. Vraždy mladistvých jsou pak více diferenciovány. Oběti mohou být vedle rodinných příslušníků a přátel i cizí osoby. U mladistvých vzrůstá počet případů hate crimes a zážitkového násilí.⁹⁸

2.1.3 Osobnost oběti

Pro trestný čin vraždy je typický blízký vztah oběti a pachatele. U vražd v rodině se často oběť významně podílí na vzniku kriminogenní situace (zejm. domácí násilí). Není rovněž ojedinělé, že oběť pachatele k vražednému jednání vyprovokuje. Z kriminalistického hlediska je významné, že u nepřipravených vražd má oběť větší možnost se bránit, čímž zároveň vytváří stopy, které mohou přispět k dopadení pachatele (např. DNA pod nehty). Ještě větší pomocí při vyšetřování samozřejmě je, pokud oběť útok přežije, oběti totiž zpravidla velmi dobře spolupracují (pokud nemají z pachatele strach, což je časté o organizovaného zločinu).⁹⁹

2.1.4 Motiv

Od motivu mohou kriminalisté odvíjet další postup vyšetřování, proto je pro ně důležité motiv činu zjistit, jsou často tím nejvýraznějším pojítkem mezi pachatelem a obětí. Můžeme je roztrždit takto:

- a) motivy s původem v mezilidských vztazích,
- b) zjištěné motivy,
- c) krycí motivy,
- d) motivy sexuální,
- e) motivy z útrpnosti a
- f) politické motivy.¹⁰⁰

Tyto standardní motivy jsou pak v poslední době doplněny situacemi, kdy je motivem likvidace konkurence, vydírání a rasová či náboženská nesnášenlivost.¹⁰¹

⁹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, s. 203.

⁹⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 423.

¹⁰⁰ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 85.

¹⁰¹ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 30.

Čírtková pak zmiňuje Knechtovy základní motivační vzorce. Patří sem motivace instrumentální, jež je typická pro plánované vraždy, kdy vražda sama je prostředkem pro dosažení pachatelova cíle, ten vraždu akceptuje jako přípustný prostředek, např. vražda loupežná. Další je motivace afektivní často provázející skutky vztahové, podmíněné situačními faktory a stresem. Jde často o vraždy související s domácím násilím, kdy se z původní oběti stane pachatel, případy rozpadu intimních vztahů či o případy označované vražda-následná sebevražda. Závěrem pak uvádí deviantní motivaci, která je spojena s poruchou psychiky pachatele, a kdy motiv pochází z osobnosti pachatele. Porucha se obvykle projevuje ve způsobu provedení činu, příkladem mohou být sadisté. Vedle tohoto třídění ještě Čírtková nabízí Fullgrabova schémata – plánovaná vražda (podskupinou je vražda nájemná), reaktivní vražda, vražda a následná sebevražda a masová vražda.¹⁰²

Dle A. Heretika jsou nejčastější vraždy mezi manžely či dlouhodobě spolu žijícími páry. Jde o vraždy manželské, partnerské či vraždy mezi rodiči a dětmi nebo sourozenci. Motiv se většinou zakládá na dlouhotrvajícím neřešeném konfliktu, který způsobuje narůstající napětí, jež následně vyústí ve vraždu. Vraždy v rodině jsou často brutální a je při nich zasazeno velké množství ran. Jde o typické afektivní vraždy, kdy je zde značný vliv emocionálních reakcí. Bezprostředními motivy jsou často rodinné konflikty a žárlivost. Zajímavým poznatkem pak je, že partnerské vraždy, jejichž pachatelem je muž, se nejčastěji odehrávají v ložnici a jsou při nich použity různé prostředky. Kdežto je-li pachatelem žena, odehrává se partnerská vražda zejména v kuchyni a vražedným nástrojem je povětšinou kuchyňský nůž.¹⁰³

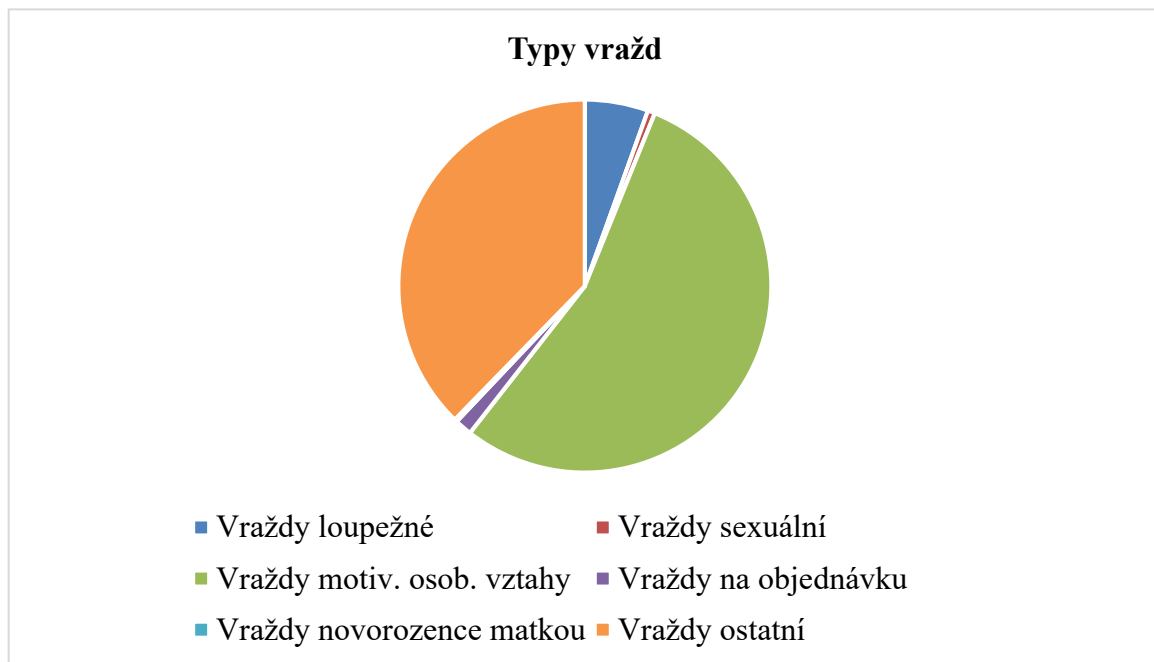
Významné jsou pak vraždy loupežné, u nichž nebývá usmrcení oběti cílem, je pouze prostředkem k získání majetkového prospěchu. Často se tak u loupežné vraždy vyskytuje tzv. instrumentální agrese, jejíž použití je založeno na předem připraveném plánu a na možných variantách průběhu jednání. Není provázena zlostnými emocemi a emoční komponenta je většinou slabá nebo nepřítomná. Někdy nemusí jít o původní úmysl vraždit, ale dojde k přeskočení motivů. Případně může mít vražda krycí charakter. Důležité je pak rozlišit, který z motivů byl primární.¹⁰⁴

¹⁰² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, s. 197.

¹⁰³ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, s. 60.

¹⁰⁴ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, s. 61.

Motiv vraždy může být v některých případech natolik banální, že jej považujeme až za iracionální (byť žádnou vraždu nejde nikdy racionálně odůvodnit). Například v roce 2002 přišel do zubní ordinace muž, který chtěl reklamovat několik let starý zákrok. Lékař ho slušně odmítl a pacient se v poklidu otočil k odchodu. Znenadání se vrátil, vytáhl legálně drženou zbraň a dvakrát na lékaře vystřelil. Zubař se snažil utéct, ale pachatel vyběhl za ním a střelil ho ještě několikrát. Oběť zemřela na místě.¹⁰⁵

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2021, Policie ČR

2.2 Typické stopy

Stopa z kriminalistického pohledu je přesně zjištěná skutečnost, kdy na sebe vzájemně působí objekty a vzájemně si o sobě předávají informace, jde o tzv. teorii odrazu. Ta je charakterizována třemi podmínkami:

- a) odraz musí souviset s kriminalisticky relevantní událostí (relevantní je ta událost, která probíhá v reálném prostředí) – vedle kauzální souvislosti jde i o souvislost např. místní a časovou,
- b) odraz musí existovat minimálně od svého vzniku do zajištění,

¹⁰⁵ Kriminalistický sborník. 48. Praha: Praha: Kriminalistický ústav Policie ČR, 2004, s.9.

- c) odraz musí být možné vyhodnotit současnými kriminalistickými metodami a prostředky – v případě, že ze stopy neumíme získat informace, není taková stopa upotřebitelná.¹⁰⁶

V případě vraždy máme vzhledem k charakteru činu typicky k dispozici velké množství materiálních stop, jež můžeme nalézt zejména na samotném místě činu, ale i na místě nálezu mrtvoly, místě přípravy či na předmětech použitých k usmrcení osoby a na oděvu i těle oběti a pachatele.¹⁰⁷ Stopy nám umožňují identifikovat pachatele včetně osob na vraždě zúčastněných. Nejtypičtější jsou stopy biologické, jako je krev, tkáň či například vlasy. Najdeme je zejména na těle či oděvu pachatele, kdy tyto stopy pocházejí z těla oběti. Pokud je pachatel nestačí odstranit, tak mají tyto stopy velkou důkazní hodnotu. Přenos stop je často i obrácený, tj. z těla pachatele na oběť nebo na okolí. Na významu v poslední době nabývají mikrostopy, jako je prach, hlína, DNA apod. Dále jsou pro vraždu charakteristické stopy násilí na těle oběti, jako jsou třeba škrábance a pohmožděniny, ze kterých můžeme odvodit druh a intenzitu násilí, informace o použitém nástroji či mechanismus a příčinu jejich vzniku. Získáváme tak díky nim celkový obraz o jednání pachatele. U těchto stop je zásadní spolupráce soudního lékaře, který je schopen je vyhodnotit.¹⁰⁸

Materiální stopy můžeme rozřadit do skupin podle toho, jakou informaci nesou. Jde o:

- stopy nesoucí informace o vnější stavbě objektů, ty jsou vhodné k individuální identifikaci (př. daktyloskopické stopy, stopy pneumatik, stopy kousnutí...),
- stopy vypovídající o vnitřním složení objektu, jež pomáhají určit skupinovou příslušnost (např. krev, povýstřelové splodiny, toxické látky...), eventuálně slouží k individuální identifikaci (DNA),
- stopy obsahující informace o působení energií a chemických procesů (př. stopy působení elektrické energie, poleptání...),
- stopy informující o dynamice průběhu vyšetřované události (př. stopy směru a intenzity útoku, průstřel, zástřel, stopy směru vedení bodné rány...),
- stopy s informací o schopnostech a znalostech pachatele (př. způsob oddělení částí těla),
- stopy prostředí typického pro život pachatele (př. chemické látky apod.),

¹⁰⁶ BRUNOVÁ, Markéta. Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. Eupress. ISBN 978-80-7408-196-5, s.7.

¹⁰⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 425.

¹⁰⁸ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 86.

- stopy svědčící o příslušnosti částí k celku (př. zalomená špička nože).¹⁰⁹

Vedle stop materiálních hrají významnou roli i stopy paměťové vznikající ve vědomí osob, které nějakou z částí činu vnímaly. Svědci jsou schopni podat informace a pohybu pachatele, jeho přípravách či jeho vztazích s obětí. Problém může nastat ve chvíli, kdy se svědek obává vypovídat kvůli strachu z pomsty, v těchto případech se využívá institut tzv. utajeného svědka, kdy je např. změněn jeho hlas během výpovědi. Nejsilnější a nejkvalitnější paměťové stopy jsou samozřejmě ve vědomí samotného pachatele (pokud z nějakého důvodu nedojde k amnézii),¹¹⁰ je ale velice složité je získat, pokud nejde o pachatele, jenž se chce k vraždě doznat.

2.3 Typické vyšetřovací situace

Byť je každá vražda do značné míry individuální, můžeme jednotlivé činy rozřadit do několika skupin podle toho, jaká je vyšetřovací situace na počátku vyšetřování. Tato typizace pak může sloužit k tomu, aby vyšetřovatel zvolil vhodný vyšetřovací postup.

2.3.1 Existuje podezření z vraždy, mrtvola však nebyla nalezena

Abychom v případě, kdy nebyla nalezena mrtvola, mohli uvažovat o vraždě, musí neznámá osoba doprovázet další podezřelé skutečnosti. Podezření vzbuzují typicky situace, kdy jsou nalezeny stopy svědčící o možnosti vraždy (př. krevní stopy), mezi pohřešovaným a jinými osobami panují nepřátelské vztahy (např. jsou nalezeny vyděračské dopisy), pohřešovaný nečinil žádné kroky nasvědčující dobrovolnému odchodu (nevzal si s sebou osobní věci apod.), nebo kdy nejsou dány důvody pro tajné odstěhování se či sebevraždu.¹¹¹

V takovéto situaci je nutné od počátku zajišťovat veškeré možné důkazy, které by mohly být po nález těla potřebné. Vedle materiálních stop jde i o informace o posledním pobytu a stycích pohřešovaného, případně o tom, co měl v době zmizení na sobě.¹¹² Primárně se ale vyšetřování soustředí na nalezení mrtvoly, neboť tělo oběti je významným nosičem stop,¹¹³ zároveň je bez nalezeného těla velice obtížné před soudem prokázat, že vůbec k vraždě došlo.

¹⁰⁹ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7, s. 33.

¹¹⁰ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 86.

¹¹¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 426.

¹¹² PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 87.

¹¹³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 426.

Jako učebnicový příklad můžeme použít případ z roku 2007, kdy manžel nahlásil svou manželku jako pohřešovanou, poté, co nepřišla na smlouvenou schůzku, měla nedostupný telefon a přátelé o ní nic nevěděli. Následně poslala manželovi SMS, ke které neobvykle připojila své iniciály, takže manžel pojal podezření, že ji psal někdo jiný. Kriminalisté zjistili, že odjela do Plzně, kde se měla setkat se svým milencem. Z Plzně odjeli do Tábora a naposledy byl telefon oběti zaměřen u Orlické přehrady. Milenec se následně stal hlavním podezřelým, oběť s ním podle všeho chtěla vztah ukončit, kdežto on se kvůli ní chtěl rozvést. Po setkání odjel podezřelý na školení do Jablunkova, kdy po cestě nakoupil benzin. Následně bylo v Jablunkově nalezeno jeho ohořelé auto a on sám na několik týdnů odjel do zahraničí (Slovensko, Maďarsko, Izrael, Egypt). Kriminalisté mezitím došli k závěru, že šlo o vraždu, nicméně nemohli najít tělo oběti. Podezřelého pak zadrželi v Německu spolu s některými věcmi oběti. Po dlouhém soudním procesu je na základě nepřímých, ale přesvědčivých důkazů obžalovaný v dubnu 2008 Městským soudem v Praze odsouzen k šesti letům vězení s ostrahou za to, že bývalou milenku zbavil osobní svobody a způsobil jí ublížení na zdraví s následkem smrti. Tělo oběti se prozatím nenašlo. Obhájce u soudu tvrdil, že obvinění je pouhá policejní konstrukce, pro kterou nejsou důkazy, a proti verdiktu se odvolává. Odvolací řízení bylo naplánováno na 25. června 2008. Obžalovaný měl velkou šanci, že odvolací řízení nepřímé důkazy neuzná a verdikt zruší. Tři dny před zahájením odvolacího řízení našli dva mladí rybáři v loďce v noci z pátku na sobotu v katastru obce Jetětice u přehrady Orlík plastovou bednu o rozměru 160 a 60 cm. Nejprve ji odtáhli na břeh. Potom přivolali hasiče. Když hasiči plastovou truhlu otevřeli, zjistili, že uvnitř ležela mrtvola ve značném stádiu rozkladu. Přivolaná policie zjistila, že jde o ženu nezjištěného stáří s rukama svázanými ostnatým drátem. Její tělo bylo uloženo do černého igelitového pytle. Provedenou soudní pitvou i rekognicí jejich věcí byla získána řada přímých důkazů (včetně DNA) o identitě naší oběti a způsobu jejího usmrcení. Soudní znalci vyslovili i pravděpodobnou domněnku, že oběť byla udušena třemi páskami omotanými kolem úst, pod bradou a kolem nosu, ještě, než byla vhozena do vody. Obžalovaný pak byl odsouzen za vraždu ke 14 letům odnětí svobody.¹¹⁴ Zde tedy názorně vidíme důležitost nalezení těla. Pokud by totiž (nejen) v tomto případě díky šťastné náhodě k nalezení těla nedošlo, nebyl by vrah odsouzen za vraždu, a dokonce by byl pravděpodobně zbaven prvoinstančního odsouzení za zbavení osobní svobody.

¹¹⁴ Lékař, který vraždil... Kriminalistika [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/mikus/mikus.html>

2.3.2 Mrtvola byla nalezena a není známa její totožnost

Takovéto případy, kdy není známa totožnost oběti, bývají často neobjasněny.¹¹⁵ Toto souvisí s faktem, že za vysokou objasněností trestného činu vraždy stojí především existence vztahů mezi obětí a pachatelem, a tak, když neznáme totožnost oběti, nemůžeme zjistit ani totožnost osob, se kterými byla oběť nějak spojena. V těchto případech je ztotožnění oběti primárním a nejzásadnějším úkolem. Nejsložitější je identifikace mrtvoly v pokročilejším stupni rozkladu, obzvláště pokud u ní není oblečení či jiné osobní věci nebo pokud je mrtvola nalezena na odlehlém místě, které navíc není místem činu.¹¹⁶

2.3.3 Mrtvola byla nalezena a je známa její totožnost

Za takovéto situace lze vést vyšetřování způsobem „od oběti k pachateli“, kriminalisté vytvářejí různé verze o příčinách, motivu a pachateli vraždy.¹¹⁷

Vyšetřovací situace se pak liší podle toho, zda je znám pachatel či nikoliv. Je-li znám a k činu se doznává, je zapotřebí konfrontovat jeho tvrzení se shromážděnými důkazy, aby se jeho verze potvrdila. Pokud obviněný vinu popírá, je nutné ji prokázat i bez jeho doznání pomocí jiných důkazů. Ať už se pachatel doznává či nikoliv, je nutné provést podrobný výslech (pokud je ochoten vypovídat), neboť na detailech lze tvrzení domnělého pachatele potvrdit či vyvrátit. Pokud pachatele neznáme, vyšetřování záleží na kvalitě stop, podle kterých lze vytipovat okruh podezřelých osob, přes kterou se dostaneme až k pachateli. Kriminalista by se měl především zaměřit na vnější i vnitřní identifikaci pachatele, včetně jeho vztahu k místu činu apod.¹¹⁸

2.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování a jeho předmětu

Je-li vyšetřována vražda (nebo existuje alespoň podezření, že jde o tento trestný čin), je nutné zjistit a dokázat zejména níže popsané skutečnosti, resp. obligatorní znaky skutkové podstaty.

- a) Objekt trestného činu vraždy – cílem je zjistit, zda došlo k ohrožení/porušení pouze jednoho společenského zájmu chráněného trestním zákoníkem – lidského života, nebo zda

¹¹⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 426.

¹¹⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 426.

¹¹⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 426.

¹¹⁸ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 88.

jich bylo ohroženo/porušeno více. Zároveň se posuzuje, zda neexistuje jednočinný souběh trestného činu vraždy s jiným trestným činem. Tyto informace jsou zásadní pro správnou právní kvalifikaci činu. Základním zdrojem poznání je zde předmět útoku, tedy konkrétní oběť. Nález mrtvoly a její ztotožnění je zpravidla podmínkou úspěšného objasnění činu.

- b) Pachatel vraždy – „způsobilost“ být pachatelem trestného činu a podmínky trestní odpovědnosti jsou stanoveny čistě trestním zákoníkem. Předmětem vyšetřování v tomto směru pak je, jak z logiky věci vyplývá totožnost pachatele. Dále kriminalisté zjišťují, zda byl čin spáchán v trestné součinnosti, zda je pachatelem recidivista, člen organizované skupiny či speciální subjekt atd.
- c) Objektivní stránka trestného činu – tedy jednání, následek a kauzální nexus mezi nimi. S těmi se pojí zjištění místa a doby spáchání činu, okolností, prostředků, obrany oběti, povahy a intenzity násilí a příčiny smrti. V případě trestné součinnosti se vyšetřuje úloha a forma zapojení jednotlivých osob. V některých případech mohou nastat pochybnosti o příčinné souvislosti mezi pachatelovým jednáním a smrtí oběti, následuje pak proto většinou detailnější zkoumání zdravotního stavu oběti, aby mohla být vyloučena či potvrzena její přirozená smrt.
- d) Subjektivní stránka trestného činu – v tomto ohledu je zjišťována forma zavinění, tedy zda byl čin spáchán úmyslně (pokud by nebyl, nemohlo by se jednat o trestný čin vraždy) a o jakou formu úmyslu se jednalo, zda o úmysl přímý, typický pro vraždy s přípravou, nebo nepřímý, vyskytující se u vražd spáchaných v afektu. Určení formy úmyslu však není jednoduché, neboť byť jsou formy zavinění různé, mají shodné objektivní následky a znaky. Vodítkem je zde proto motiv vraždy, jenž vedle určení formy zavinění pomáhá vtyčít verze o způsobu spáchání vraždy a o pachateli. Vedle motivu lze charakter zavinění určit z objektivních okolností, jež jsou na úmysl navázány – způsob spáchání vraždy, (ne)použití zbraně či chování pachatele před činem, během činu a po činu. Vyšetřovatelé se rovněž musí vypořádat s posouzením existence podmínek, za kterých lze stanovit, že se jednalo o krajní nouzi nebo nutnou obranu.

Rozsah vyšetřování, resp. skutečností, které je potřeba zjistit a dokázat, se odvíjí od konkrétních okolností případu – od jeho složitosti, přístupu pachatele apod.¹¹⁹

¹¹⁹ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 89.

Na počátku vyšetřování vraždy je zpravidla podnět mající určitý stupeň podezření, že byl spáchán trestný čin. Vyšetřování tedy nezačíná samo od sebe, dle posledních trendů lze usuzovat na podstatné zvýšení latence vražd. Podněty můžeme rozdělit podle toho, zda jde o nález mrtvoly nebo její části se známkami násilné smrti, nebo zda jde o oznámení pohřešované mrtvoly. Nejčastějšími oznamovateli jsou:

- organizace, které oznamují okolnosti vzbuzující podezření ze spáchání vraždy, např. podezřelé úmrtí zaměstnance, hosta atd.,
- pachatel, který se buď chce k vraždě doznat nebo oznámení učiní anonymně,
- občan, který mrtvolu nalezne, nebo který je svědkem činu, případně ten, který oznamuje zmizení oběti,
- pracovník zdravotní služby, který přijal zraněnou osobu, jejíž zranění vykazují znaky cizího zavinění,
- operativně pátrací pracovník, ev. OČTŘ v souvislosti s výkonem služby nebo při vyšetřování jiné trestné činnosti.¹²⁰

2.5 Zvláštnosti počátečních úkonů

Vzhledem ke specifičnosti trestného činu vraždy mají i počáteční úkony při jeho vyšetřování své jedinečné rysy. Počáteční úkony při vyšetřování vraždy jsou variabilní, jsou totiž odvislé od počáteční vyšetřovací situace.¹²¹

2.5.1 Počáteční úkony, když mrtvola nebyla nalezena

Hlavním úkolem je v této situaci mrtvolu nalézt. Jak jsme uváděli výše, je tělo totiž hlavním nosičem stop, a zároveň se bez něj vražda velmi těžko prokazuje.

Kriminalisté vyšetřování typicky zahajují výslechem oznamovatele a osob blízkých pohřešovanému, kdy je zde nezanedbatelná pravděpodobnost, že některý z nich může být pachatelem vraždy. Z toho důvodu je žádoucí se při výslechu zaměřit i na jejich vztah k domnělé oběti, povahu jejich vztahu, případné konflikty a jejich alibi, tj. výslech vést téměř tak, jako bychom vyslyšali podezřelého. Zároveň jde zde riziko, že výpověď bude lživá, a to zejména,

¹²⁰ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 90.

¹²¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 428.

pokud vypovídá sám pachatel, ten se totiž bude většinou snažit svést vyšetřování již od počátku špatným směrem. Při výsleších jde zejména o to zjistit, kdy a za jakých okolností byl pohřešovaný naposledy spatřen, popis jeho a jeho oblečení, životního stylu, zvyků, kontaktů a mj. jaký byl jeho zdravotní stav. Tzn. zjistit vše, co by mohlo podpořit vyšetřovací teorii o spáchané vraždě a eventuálně, co by mohlo vést k pachateli.

Zásadní je pátrání po pohřešovaném. To se zahajuje v místech posledního známého pobytu domnělé oběti a v závislosti na vývoji vyšetřování se rozšiřuje do dalších oblastí. V určitých místech (např. v okolí jejího obydlí) se organizují pátrací akce s cílem najít oběť, resp. její tělo, a to za pomoci služebních psů, termovizí, ... Vedle fyzického pátrání probíhá i pátrání administrativní – porovnávají se z vyšetřování dostupné údaje s evidencemi neznámých mrtvol a kosterních nálezů, a pokud vznikne podezření na shodu, přistupujeme k ověření totožnosti.

S cílem najít stopy vraždy nebo jiné podpůrné důkazy prohledávají vyšetřovatelé např. obydlí, pracoviště nebo jiné prostory, ve kterých se pohřešovaný vyskytoval. V takových prostorech mohou nalézt třeba známky zápasu, výhrůžnou korespondenci či dopis na rozloučenou. Mohou zde být ale i jiná vodítka, která vypovídají o tom, kde se nyní oběť nachází – poznámka v diáři, doklad o koupi letenky apod. Tyto prohlídky spolu s výslechy, ověřením jejich pravdivosti a zadržením korespondence nám rovněž pomáhají zjistit informace o životě oběti – zejména jde o vztahy, neboť statistiky dokazují, že ve většině případů oběť svého vraha znala.¹²²

2.5.2 Počáteční úkony, když mrtvola byla nalezena

V takovémto případě, kdy je mrtvola nalezena, je primární zjistit či ověřit její totožnost – v tomto ohledu může nastat problém např. u lidí bez domova, kteří u sebe často nemají žádné doklady či jiné předměty prokazující jejich totožnost a zároveň je velmi málo pravděpodobné, že budou v databázi pohřešovaných osob, neboť jejich zmizení často nemá kdo nahlásit. Totožnost oběti je základním vodítkem při vyšetřování, jelikož bez něj nemůžeme určit okruh známých a příbuzných oběti, který se povětšinou, alespoň z počátku vyšetřování, kryje s okruhem podezřelých.

Zároveň je jedním z prvotních úkonů zjištění příčiny smrti, mechanismu usmrcení a způsobu spáchání, což je jednak důležité pro právní kvalifikaci činu (např. zda nešlo o zvlášť trýznivý způsob usmrcení) a zároveň pro nalezení pachatele, a to tak, že zjišťujeme, jaká osoba měla možnost a prostředky takovým určitým způsobem oběť usmrtit apod. Zároveň je důležité na

¹²² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 429.

místě činu zajistit co nejvíce biologických stop, které nás mohou buď přímo navést k pachateli, kupříkladu pokud pachatelovi otisky prstů figurují v policejních databázích, anebo mohou být postupně porovnány s biologickými vzorky od podezřelých, a tím je buď usvědčit či podezření zbavit.

Dále musí kriminalisté vyslechnout oznamovatele, kdy se věnují především tomu, kdy, kde, a za jakých okolností bylo tělo nalezeno, a jaký má oznamovatel k oběti vztah, pokud nějaký existuje. Zjišťováno je i to, zda oznamovatel našel na místě činu zbraň, či zda si všiml jiných podezřelých okolností. V případě, že byl vrah oznamovatelem vyrušen, věnujeme se při výslechu jeho identifikačním znakům a směru a způsobu útěku.

Pokud jsou k tomu vhodné podmínky, pronásledují vyšetřovatelé pachatele z místa činu, mají-li tzv. horkou stopu. To může být v případech, kdy se kriminalisté na místo činu dostanou těsně po spáchání vraždy a pachatel je poblíž, nebo kdy mají přesné informace o tom, kudy a jakým způsobem pachatel uprchl.

Stejně jako v případě, kdy mrtvola nalezena nebyla, probíhají i v této situaci výslechy příbuzných a osob blízkých zemřelého. Zjišťovány jsou opět rodinné a majetkové poměry, vztahy, zvyklosti a plány oběti. Rovněž se kriminalisté dotazují na poslední aktivity a vzhled zemřelého, když jej naposledy spatřili.

Zásadním úkonem je taktéž ohledání místa činu a místa nálezu mrtvoly, kdy tyto body mohou, ale nemusí být totožné. Pokud jsou na místě nálezu mrtvoly způsobu usmrcení nepřiměřeně malé krevní stopy, nejsou zde stopy zápasu, ač by měly být, jsou zde naopak stopy vlečení mrtvoly a dopravního prostředku a soudní lékař zjistí příznaky manipulace s mrtvolou, tak můžeme usuzovat, že místo nálezu mrtvoly není místem činu. V tu chvíli musíme stanovit verze, kde by se místo činu mohlo nacházet, jelikož zde i po delší době můžeme nalézt významné stopy. Specifikem ohledání místa činu u vraždy je ohledání mrtvoly, respektive jeho statická fáze, jehož se má vždy zúčastnit znalec z oboru soudní lékařství nebo minimálně praktický lékař. Do oblasti, která je ohledávána, jsou zahrnuty i trasy příchodu a odchodu pachatele, neboť i ty jsou významným místem výskytu stop. Kriminalisté se při ohledání místa zaměřují na tzv. uzlové body, jimiž mohou být krevní stopy, zbraň nebo stopy po zápase.

Jedním z úkonů je, jak uvádíme výše, i ohledání mrtvoly. To je prováděno dvojí – nejprve na místě nálezu těla, toto ohledání je pouze orientační, a poté dojde k podrobnému ohledání na pitevně. K pitvě musí dojít pokaždé, kdy je podezření, že smrt byla způsobena trestným činem. Hlavními zjištěními, které z pitvy vycházejí jsou příčina smrti, popis zranění, mechanismus

usmrcení, doba smrti, a případně způsob a prostředky použité k oddělení části těla. Dalšími otázkami pro znalce z oboru soudního lékařství může být to, zda nalezené ostatky jsou lidské, zda patří k jednomu tělu, jakého byla oběť pohlaví a věku, zda měla oběť nějaké zvláštní znaky a v případě podezření z vraždy novorozeného dítěte matkou pak, zda se dítě narodilo živé.¹²³

2.6 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování

Pro kriminalisty je při vyšetřování vražd je velmi důležité se seznámit s místem činu a stopami na něm nalezenými, kdy na tomto základě se pokouší sestavit předpoklad toho, co se odehrálo a na základě nalezených stop a soudní pitvy stanovují vyšetřovací verze, jež budou následně prošetřovat. Vyšetřovací verze, tedy teoretické možnosti, jak mohlo k dané události dojít, je potřeba sestavit tehdy, když nám dostupné stopy neumožňují vysvětlit podstatu samotného činu či jiné doprovodné okolnosti. Verze stanovujeme zejména o osobě pachatele, oběti i např. o podstatě události, motivu a příčině smrti.¹²⁴ Nejvíce verzí se stanovuje k pachateli, neboť jeho dopadení je hlavním cílem vyšetřování, verze se typicky týkají jeho vztahu k oběti a místu činu, až samotné totožnosti pachatele.¹²⁵ Vraždy jsou vyšetřovány téměř vždy týmově na základě písemného plánu. Jeho obsah i forma mají za cíl co nejrychlejší vyšetřování a koordinaci provádění velkého množství operativně pátracích úkonů, prováděné pod výrazným časovým tlakem.¹²⁶

2.6.1 Verze vytyčené na základě informací týkajících se místa činu

Cílem verzí týkajících se místa činu je zjistit, z jakého důvodu se na místě činu nacházela oběť, a proč si jej pachatel zvolil. Typické verze, které se v této oblasti stanoví, jsou tyto:

- oběť osobu pachatele znala a důvěřovala jí – k této verzi přistupujeme v případech, kdy oběť byla nalezena na místě, k němuž neměla žádný vztah, a tak můžeme předpokládat, že ji pachatel na místo vylákal pod nějakou záminkou, jež vzhledem ke vztahu mezi obětí a pachatelem nebyla oběti podezřelá, a tak vraha bez odporu následovala,
- pachatel byl v blízkosti místa činu viděn – tato verze se váže ke zjištění, že pachatel si vybral takové místo činu, o kterém byl z nějakého zdroje informován, že je ke spáchání

¹²³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 429.

¹²⁴ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 94.

¹²⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 433.

¹²⁶ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 96.

vraždy vhodné. V tomto případě se můžeme domnívat, že pachatel je znalý místních poměrů, a tak je pravděpodobné, že byl v okolí místa činu spatřen nějakým svědkem,

- pachatel a oběť měli mezi sebou blízký vztah – k této verzi nás vedou stopy svědčící o tom, že oběť pachatele dobrovolně vpustila do svého obydlí, a že spolu strávili nějaký čas (např. večeřeli apod.), v tu chvíli můžeme předpokládat, že vrahem bude osoba oběti blízká,

- verze k zjištění totožnosti pachatele – přijdou-li kriminalisté na to, že se pachatel zdržoval na místě činu delší dobu, tak mohou předpokládat, že na tomto místě vyvíjel různou činnost, a proto nechal, resp. mohl nechat, různé stopy, jako jsou otisky prstů či obuvi, které mohou vést k identifikaci, případně alespoň k určení okruhu podezřelých.¹²⁷

2.6.2 Verze vytyčené na základě způsobu spáchání a utajování vraždy

Ve stopách se mj. odráží způsob spáchání činu, a lze z nich rovněž odvodit i motiv vraždy, a po jeho zjištění můžeme vytyčit verze o samotném pachateli. Ze způsobu spáchání se dají pak vyvodit i vlastnosti pachatele – dle intenzity útoku určíme somatické vlastnosti pachatele, z použití zbraně zase stupeň dovednosti v zacházení se zbraní, z použití jedu pak plyne, že pachatel měl pravděpodobně snadný přístup k oběti. Byla-li oběť zavražděna předmětem pocházejícím z místa činu, svědčí to o nepřipravované vraždě, typicky o vraždě afektové, kdy pachatel použije první vhodnou věc, „jež mu přijde pod ruku“.

Pro vytyčování verzí je nápomocný i způsob utajení vraždy, případně absence snahy o utajení. Pokud k utajení nedošlo a lze se domnívat, že nebyl v časové tísní, je pravděpodobné, že pachatel neměl k oběti blízký vztah, díky němuž by se dostal do okruhu podezřelých. Když naopak došlo k časově náročnému a složitému utajení činu, máme za to, že mezi pachatelem a obětí nebo mezi pachatelem a místem činu existuje vztah.¹²⁸

2.6.3 Verze vytyčené na základě informací o osobě oběti

V případě, kdy známe či zjistíme osobnost oběti, máme možnost získat spoustu informací o jejím způsobu života, zvycích, vztazích, povaze, majetkových poměrech a zálibách. A protože pachatelem je často osoba, která má ze smrti oběti prospěch, lze vytyčit verze o pachateli z okruhu

¹²⁷ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 95.

¹²⁸ PORADA, Viktor. Kriminologická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 95.

osob, které mají povědomost o majetkových a osobních poměrech oběti. Tyto verze jsou potřebné zejm. v případech pohřešovaných osob, kdy nemáme jiná vodítka.¹²⁹

2.7 Zvláštnosti následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů

Jedním z hlavních úkonů je výslech obviněného, který je v případě obvinění z vraždy velmi složitý nezávisle na tom, zda vyslyšíme recidivistu či osobu dosud netrestanou. Nejzásadnější je první výslech obviněného. Generálním poznatkem je, že hrozba vysoké sankce motivuje pachatele svou vinu důrazně popírat, či alespoň snižovat míru své odpovědnosti (např. tím, že se událost snaží popsat jako trestný čin zabítí nebo jako jednání v nutné obraně). V případě připravované vraždy má pachatel typicky rozmyšlenou i svou obhajobu a má zajištěné alibi. Proto pokud mají kriminalisté indicie, že se jedná o vraždu připravovanou, měli by výpověď vyslychaného důkladně prověřit. V opačném případě, kdy vražda připravovaná nebyla, nebude obhajoba tolik kvalitní a ve výpovědi se pravděpodobně budou objevovat logické rozpory. Jen nepatrná část pachatelů vypovídá pravdivě a s případy falešného doznání a sebeobviňování se téměř nesetkáme. Vyslychající by se měl zejména snažit zjistit okolnosti o přípravě vraždy (co skutku předcházelo, jakého charakteru byl vztah mezi obviněným a obětí, jaká byla příčina eventuálního konfliktu mezi nimi, jak příprava, pokud nějaká byla, probíhala, a co se dělo bezprostředně před činem) a detailní popis činností obviněného v den vraždy tak, aby šlo jeho pohyb ověřit i jinými důkazy. Dále se pak má zaměřit na mechanismus spáchání vraždy, časoprostorovou situaci, v níž se on a oběť nacházeli, jakými prostředky, pohyby a intenzitou byl útok veden, a jaká byla obrana oběti. Závěrem je potřeba se doptat, jak obviněný jednal po činu, zda a jak vraždu utajoval, jestli manipuloval s tělem, a zda nakládal s odcizenými předměty, zbraní atd.¹³⁰

Vedle výslechu obviněného je zapotřebí vyslechnout rovněž svědky, tedy osoby, jež nějakým způsobem zaznamenaly vraždu či okolnosti s ní spojené – např. vnímaly průběh vraždy, viděly útok, slyšely volání oběti o pomoc, zahlédly pachatele při příchodu na místo činu nebo při odchodu z něj, našly tělo či jeho část, oznámily vraždu, příp. podezření, že k došlo k trestnému činu. Rovněž se jedná o osoby, které mohou vypovídat o vztahu mezi pachatelem a obětí před činem, které viděly oběť naposledy či znají jiné významné skutečnosti (o možném motivu, alibi obviněného, ...). Z hlediska obsahu se výslech vede ke zjištění, zda se svědek předmětné události zúčastnil, pozorovali ji celou nebo její část, eventuálně zda o ní jen slyšel od třetí osoby, kdy a kde

¹²⁹ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 96.

¹³⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 433.

k činu došlo, co na místě nebo jeho okolí dělal, jestli tam byl sám, a co viděl a slyšel, jaká byla situace na místě činu poté, co na něj svědek dorazil (stav poškozeného, jestli ještě poškozený žil,...), a co na něm následně dělal (např. zda manipuloval s tělem či předměty), a konečně jaký byl jeho vztah k oběti, vrahovi, spáchanému činu apod. Specifický je pak výslech samotných poškozených (v případech pokusů o vraždu). Ten je totiž ovlivněn jejich většinou závažným zdravotním stavem čili je nutný souhlas lékaře a zároveň věrohodnost je ovlivněna utrpenou újmou, strachem a nepřátelstvím ve vztahu k pachateli. Zároveň je zde možnost amnézie, jež výslech vylučuje téměř úplně, minimálně na nějaký čas, než se paměť oběti vrátí.¹³¹

Výslech musí být řádně připraven, příprava totiž ovlivňuje jeho kvalitu, průběh a výsledky. Nejprve je potřeba získat informace o osobě vyslychaného ještě před zahájením výslechu – z rejstříku trestů, policejní evidence, předchozích vyšetřovacích a soudních spisů, z pracoviště a bydliště, z lékařských zpráv, znaleckých posudků apod. Tvoříme si tak představu o charakteru vyslychaného, jeho intelektu, vlastnostech schopnostech, zálibách a o sociálním prostředí, ve kterém žije. Tyto poznatky slouží k navázání psychologického kontaktu vyslychajícího s vyslychaným, a rovněž k vytyčení taktického postupu k získání pravdivé a úplné výpovědi a k předvídání pravděpodobné kvality reflexe a reprodukce sledované události, čemuž můžeme přizpůsobit složitost kladených otázek. Vyslychající se však musí vyvarovat toho, aby si na základě tako získaných informací vytvořil nějaký předsudek či předem stanovil závěr. Výslech je pak potřeba správně načasovat. Měl by se odehrát co nejdříve, aby nedošlo k dohodě pachatelů (je-li jich více), ovlivňování svědků, ničení důkazů, a aby svědci nezapomněli vnímané skutečnosti, anebo si svoje vzpomínky nedoplňovali zprávami od dalších lidí a z masmédií. Samotná doba trvání pak odvisí od složitosti řešeného případu, od kvality přípravy, ochoty vyslychaného vypovídat, taktice vyšetřovatele apod. V případě více vyslychaných osob je potřeba si jednotlivé výslechy prioritizovat a stanovit si tak jejich pořadí. Z přípravy výslechu má vzejít plán výslechu, který obsahuje opatření pro organizační zajištění výslechu a taktický postup vedení výslechu. Plán nemusí být sepsaný a v průběhu výsledku může být modifikován vzhledem k aktuálnímu vývoji výslechu. Výslech má pak tři stádia:

- úvodní stádium – zahrnuje ověřování totožnosti vyslychaného, zjišťování jeho osobních dat, jeho vztah k věci a k ostatním zúčastněným. Vhodnou taktikou je začít se zjišťováním osobních skutečností. Zásadní je navázat s vyslychaným psychologický kontakt, účelem je vyvolat nebo posílit zájem vypovídat úplně a pravdivě;

¹³¹ PORADA, Viktor. Kriminální metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 96.

- stádium souvislého líčení (monolog) – v této fázi má vyslýchaný uvést vše, co je mu o předmětu vyšetřování známo. Vyslýchaný má spontánně vypovídat o tom, co sám považuje za důležité a co sám vnímal a dozvěděl se. Vyšetřovatel si při tom sestavuje obrázek o osobnosti vyslýchaného. Osoba se v tomto stádiu nemá přerušovat. Důležitá je analýza výpovědi v průběhu výslechu, jíž uplatňujeme i v dalších stádiích, a díky níž zjistíme rozpory ve výpovědi, rozpory mezi výpovědí a důkazy, neúplnost výpovědi a informace uvedené vyslýchaným, které mu nemohly nebo neměly být známy. Z analýzy zjistíme, zda vyslychající chce podat objektivní výpověď, a můžeme zvolit vhodnou taktiku pro další stádium;
- stadium otázek a odpovědí (dialog) – zde se prostřednictvím otázek a odpovědí se spontánní výpověď doplňuje, upřesňuje, konkretizuje a ověřuje. Taktiku volíme podle toho, zda potřebujeme napravit nedostatky reprodukce a chybných vzpomínek nebo se vypořádat se lživou výpovědí. Nejlepší jsou nesugestivní otevřené otázky („Co jste viděl?“), pokud je ale vyslýchaný málomluvný nebo má snížené rozumové schopnosti, volíme otázky uzavřené („Odešel jste v šest nebo v sedm hodin?“). Dále užíváme otázek alternativních, kde nabízíme vyslýchanému několik variant, kontrolních k nasměrování osoby k hlavnímu tématu a testovacích, jimiž si ověřujeme pravdivost výpovědi a náchylnost vyslýchaného k sugesci.¹³²

Vyšetřování provází i řada odborných expertiz. Vedle již zmíněné soudně-lékařské expertizy se téměř vždy nařizuje i zkoumání duševního stavu obviněného, z praxe totiž vyplývá, že část pachatelů trpí duševní poruchou a rovněž je mezi nimi velké množství psychopatů, kdy takovéto zjištění ovlivní následné soudní posouzení skutku. Znalec z oboru psychiatrie zkoumá rozpoznávací a ovládací schopnosti pachatele, motivaci a pohnutky k činu a možnosti jeho resocializace. Komplexního vyšetření se podílí rovněž psycholog a u sexuálních vražd nesmí chybět sexuolog. Ještě více skutečností se zjišťuje v případě neonaticidy, kdy se posouzení účastní i znalec – porodník, konkrétně jde o zjištění, zda šlo o porod či potrat, jaké bylo stáří plodu, zda bylo dítě narozené živé nebo mrtvé, zda a jakým způsobem bylo novorozeně po porodu ošetřeno, a zda mu byla podána potrava. Jako u každé vraždy se určuje příčina a doba smrti. Rozhodné je u tohoto činu duševní rozpoložení matky, jež je nutné přesně popsat, aby mohlo dojít ke správné subsumpci jednání pod konkrétní ustanovení trestního zákoníku, tj. správné ke správnému určení, zda šlo o vraždu podle § 140 TZ nebo o vraždu novorozeného dítěte matkou podle § 142 TZ.

¹³² GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, s. 180.

Kromě těchto expertiz se mohou provádět expertizy z oblasti kriminalistické mechanoskopie, trasologie, toxikologie, balistiky, antropometrie, biologie, chemie, písmoznalectví atd., a to v závislosti na povaze činu.¹³³ Velmi často používanou technikou je daktyloskopie, která zkoumá obrazce papilárních linií na vnitřní straně posledních článků prstů rukou a nohou, na dlaních a na chodidlech, a to z hlediska zákonitostí jejich vzniku, vyhledávání, zajišťování a zkoumání s cílem identifikovat osobu.¹³⁴ Pomocí daktyloskopie získané stopy jsou při vyšetřování vraždy velmi významné, neboť sami o sobě mohou často usvědčit pachatele, je-li např. jeho otisk nalezen na vražené zbrani a daná osoba zároveň nemůže podat jiné vysvětlení, proč tam byl její otisk nalezen. Významná je rovněž balistika, jíž využíváme u vražd spáchaných střelnou zbraní. Kriminalistická balistika totiž sleduje pohyb střely ve zbrani a další pohyb mimo zbraň až po zasažení cíle. Z hlediska policejního vyšetřování je jejím primárním úkolem identifikace zbraně, dále pak určení stanoviště střelce, vzdálenosti střelby a funkčnosti zbraně.¹³⁵ Díky balistice tak můžeme mj. určit, jaký druh zbraně byl použit a porovnat získané identifikátory zbraně s dalšími zbraněmi, které byly použity při jiné trestné činnosti, a v případě shody se takto můžeme dostat až k pachateli vyšetřované vraždy. Z dalších kriminalistických technik můžeme mínit kriminalistickou pyrotechniku, jež zkoumá zákonitosti vzniku a zániku stop při používání výbušných systémů.¹³⁶ Pomůže nám tak kupříkladu zjistit, kde byla uložena nálož či jaký stupeň odbornosti ve vztahu k zacházení s výbušninami pachatel měl. Řešíme-li případ domnělé sebevraždy, která ale nese znaky jejího umělého zinscenování a ve skutečnosti jde o vraždu, můžeme využít písmoznalectví, jež se zabývá písemným projevem člověka s cílem identifikace pisatele,¹³⁷ a určit tak, zda případný dopis na rozloučenou psala skutečně oběť či vrah, který se snažil vraždu zamaskovat jako sebevraždu.

¹³³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, s. 435.

¹³⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 102.

¹³⁵ STRAUS, Jiří. Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1, s. 309.

¹³⁶ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 261.

¹³⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 142.

2.8 Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování a zvláštnosti kriminalistické prevence

Veřejnost je nejvíce využívána při pátrání po neznámém pachateli, kdy je veřejnost skrze média (rádio, tisk, televize, sociální sítě apod.) vyzývána k podání informací o okolnostech vraždy. Zároveň lze pomoc veřejnosti využít, pátráme-li po konkrétní osobě, o níž nevíme, kde se momentálně vyskytuje, v takových případech je často v médiích zveřejněna podobizna (ev. předpokládaná podoba) s dotazem, zda tuto osobu někdo v poslední době viděl nebo o ní má jiné užitečné informace, jež mohou vést k jejímu dopadení. Rovněž můžeme takovýmto způsobem zjistit totožnost neznámé oběti nebo nelézt části jejího těla. Zároveň lze od osob pohybujících se v okruhu oběti zjistit pravděpodobný motiv jejího zavraždění. Osoby žijící v okolí bydlíště, spolupracovníci či přátelé apod. totiž často debatují o činu a vyslovují své domněnky o jeho příčině, často může být některý z jejich dohadů správný, kriminalista by si tedy měl poznamenávat veškeré úsudky, které vyslyšení vysloví, byť se mu z počátku mohou zdát jako nepodstatné. Kromě motivů lze z takto získaných informací dojít i k dalším důkazům a vyšetřovacím verzím a třeba i na jejich základě změnit celkový směr vyšetřování.¹³⁸

Kriminalistická prevence vražd je pak vzhledem k charakteru tohoto trestného činu velmi obtížná a má malé uplatnění. Nějaký úspěch mohou mít pouze opatření policejního nebo jiného bezpečnostního charakteru (např. zesílení hlídkové činnosti v místě, kde lze očekávat opakovaný útok dosud nezjištěného pachatele).¹³⁹

¹³⁸ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 99.

¹³⁹ PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0, s. 99.

3. Sériová vražda

Sériová vražda je jedním z typů vražd mnohonásobných. Zásadní je naučit se jednotlivé typy mnohonásobných vražd rozlišovat, neboť v podstatě mají společné jen jediné – vícenásobný počet obětí. Laická veřejnost má výraznou tendenci pojmy masová a sériová vražda zaměňovat, přitom jde z hlediska psychologického, behaviorálně patologického i kriminalistického o výrazně rozdílnou osobnost pachatele, o odlišnou motivaci a i o rozdílné zbraně a místa činu. Do mnohonásobných vražd řadíme:

- a) sériovou vraždu – tj. spáchání série dvou nebo více vražd jedním nebo více pachateli během odlišných akcí
- b) masovou vraždu – tj. spáchání čtyř nebo více vražd během jedné akce a bez výrazného časového odstupu mezi jednotlivými vraždami
- c) záchvatovou vraždu (páchaná tzv. spree killer – záchvatovým vrahem) – tj. spáchání dvou nebo více vražd jedním nebo více pachateli bez cooling off periody (čas na rozmyšlení dalších činů, emocionální vychladnutí a přerušování série v čase, tato perioda je typická pro sériového vraha).¹⁴⁰

O definici sériového vraha se pokusili téměř všichni odborníci z kriminalistiky a příbuzných oborů. Mezi nejvíce respektované definice patří ta od FBI, která vznikla v rámci pracovní skupiny, jejíž vznik FBI v roce 2005 iniciovala.¹⁴¹ Jde o definici uvedenou výše, tj. spáchání série dvou nebo více vražd jedním nebo více pachateli během odlišných akcí. V definici jsou uvedena tato základní východiska:

- sériová vražda může mít jednoho nebo více pachatelů
- má dvě a více obětí
- jednotlivé případy se vyskytují v odlišných událostech a v různém čase
- doba uplynulá mezi skutky odděluje sériové vraždy od masových.¹⁴²

O sériových vražích koluje spousta mýtů, Drbohlav se některé z nich snaží ve své publikaci vyvrátit. Prvním je ten, že typický sériový vrah je běloch. Tento mýtus vychází z americké interpretace tohoto zločinu, kde běloši tvoří mezi sériovými vrahy významný podíl. V globálním kontextu však toto tvrzení neobstojí. O kauzách na jiném než americkém kontinentu se mluví jen

¹⁴⁰ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4, s. 14.

¹⁴¹ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4, s. 14.

¹⁴² FBI. Serial Murder: Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>, s. 9.

málo, přitom jich spousta „zajímavých“ existuje. V Číně je to např. vrah Hu Wanlin, který dle odhadů zavraždil 190 lidí. V Jihoafrické republice pak řádl sexuální sadista Mosese Sitholea. Jemen a Libanon zase zužoval profesor anatomie Adam Mohammed Omar, jenž zavraždil minimálně 67 studentek medicíny. Barva pleti pachatele je tedy dána zejm. geografickým určením a nemůžeme z ní vyvozovat obecné závěry. Dalším mýtem je, že sérioví vrazi existují pouze v USA. Ten vznikl tím, že v USA je sériovým vrahům věnována největší pozornost. Jsou častým námětem různých děl a Američané jsou jimi fascinováni. K sériovým vraždám však dochází po celém světě. Jmenujme kupříkladu Pedra Alonsa Lopeze, který během občanské války za pouhé dva roky zavraždil v Peru, Kolumbii a Ekvádoru okolo 350-600 obětí. Další kauzou je případ Javeda Muqbalu Iqbala, který se přišel v Pákistánu udat na policii, že usmrtil více než 100 mladých chlapců. Policie ho propustila s tím, že musí jít o nemístný vtíp, protože neměli hlášené žádné pohřešované. Dále koluje tvrzení, že sérioví vrazi nedokáží přestat vraždit, a že jejich řádění může ukončit až jejich dopadení. Je ale spousta případů, kdy se sériový vrah sám přišel přihlásit na policii a žádal o udělení trestu smrti či doživotního trestu odnětí svobody. Mnozí vrazi se pokoušeli nechat se léčit, kdy jejich příběhům o tom, co spáchali, nikdo nevěřil. Můžeme se i domnívat, že nebyla odhalena spousta sériových vrahů, kteří svou vražednou sérii ukončili sebevraždou. Sériovým vrahům je pak často přisuzována vysoká inteligence, jde však o výplod fantazie beletristů, nikoliv o fakt. Z výzkumů vyplývá, že výše IQ je mezi sériovými vrahy rozvrstvena stejně jako v celé populaci. Od inteligence musíme odlišit promyšlenost vzorce. Mezi nejobtížněji objasnitelné vraždy patří ty se složitým vzorcem. Známe dvě varianty vražd podle vzorce. V první jde o to, že si vrah definuje určitou klíčovou proměnnou, kterou musí splňovat výběr oběti, kdy vzorec vyjadřuje začátek, průběh i konec série a celkový počet vražd. V polovině 70. let docházelo v USA k tzv. vraždám podle abecedy, kdy počáteční písmena jména a příjmení byla totožná. Velmi známá je i kauza „zodiac killer“ – vraždy podle zvěrokruhu. Ani v jednom případě nebyla vrah dopaden. V případě druhé varianty vrah ponechává na místě činu indicie související s jinou jeho vraždou v minulosti. Tak činil i John Norman Collins, jenž sebral své oběti kusy oblečení a rozmístil je na místa svých dřívějších vražd nebo jako vražednou zbraň použil věc z jiného dřívějšího místa činu.¹⁴³

Co se motivu sériové vraždy týče, tak ten může být obtížné zjistit, protože místa činu bývají plná neobvyklých prvků, které mohou motiv zakrýt. Během série se může vrahovo chování vyvíjet a představuje rozdílné vztahy mezi ním a obětí. Velice těžké je pak zjistit motiv, pokud máme více

¹⁴³ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4, s. 16.

pachatelů. Sériové vraždy pak mohou mít i více motivů a mohou se vyvíjet. Může se i stát, že odhalení motivu nijak nepřispěje k určení pachatele, a navíc, zaměření vyšetřování na odhalení motivu místo na identifikaci pachatele může svést vyšetřování ze správné cesty. Vyšetřovatelé by se zároveň měli řídit pravidlem, že nelze ztotožňovat vrahovu motivaci a mírou újmy způsobené oběti. Diskuzi o motivu můžeme zjednodušit vyslovením faktu, že nezávisle na motivu, sérioví vrazi vraždí, protože jednoduše chtějí (s výjimkou psychicky nemocných jedinců).¹⁴⁴ Dovolím si proto konstatovat, že tato skutečnost nám osvětluje, proč je sériovou vraždu obtížnější objasnit než tu „standardní“ – u standardní vraždy jde ve většině případů o motiv plynoucí z obvyklého vztahu, kdežto u vraždy sériové jde o takový vztah, který chápe je sám vrah, kdy většinou půjde o vztah k vraždění samotnému než o vztah k oběti. Dle motivu můžeme sériové vrahy roztrždit do několika skupin:

- vrah-vizionář: jde o psychotického vraha, kdy instrukce k činu mu dává údajný hlas v jeho hlavě. Takový vrah se stává neovladatelným, protože mysl má zastíněnou „povinností“, jíž musí vykonat. V těchto případech je nezbytné, aby psychiatři rozeznali, zda jde o skutečnou duševní poruchu nebo vrah vyšinutost jen předstírá, aby zmírnil svůj trest. Takovým vrahem byl Arthur J. Shawcross, který tvrdil, že je posedlý kanibalem ze 13. století;
- vrah-misionář: tento typ vraha má sklony k destrukci všeho okolo něj, své činy omlouvá tím, že byl společností vyvržen na její okraj, a tak má právo na odplatu nebo na nápravu společnosti. Vrah se povětšinou odmítá nebo nemůže do společnosti integrovat. Toto je případ i již zmiňovaného Pedra Alonsa Lopeze, který byl v dětství opakovaně znásilňován mnoha muži, a tak v dospělosti znásilnil a zavraždil stovky dívek. Prohlásil o svých činech toto: „Já jsem ztratit panenství v osmi letech, rozhodl jsem se udělat to samé tolika dívkám, kolika jsem jen mohl“;
- vrah-hedonista: pro takového vraha je vražda požitkem, má radost z toho, když ho média označují za hrozbu. Často se staví do role „nejhoršího vraha“ a provokuje policii různými vzkazy. Požitkářští vrahové se dělí na vraha ze žádostivosti (vraždí pro sexuální uspokojení, zvláštní potěšení má z mučení, v „civilním“ životě jde většinou o tichý a nenápadný typ, v zaměstnání funkční a poslušný, např. Andrei Romanovich Čikatilo – vysokoškolsky vzdělaný politicky oddaný komunista, otec dvou dětí a extrémně sadistický vrah se vzrůstající brutalitou, nekrofilní realizací a bestialitou), vraha z nadšení (vražda je

¹⁴⁴ FBI. Serial Murder: Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>, s. 17.

pro něj zážitkem, adrenalinem, často má sklon k sadismu, rád přidává ke každé další vraždě větší násilí a aranžmá, např. Richard Trenton Chase – své choutky začal ukájet na zvířatech již v dětství, trpěl paranoidní schizofrenií, ve chvíli, kdy přešel na lidské oběti, jeho sadismus stále vzrůstal, při domovní prohlídce se našly sklenice s krví, zbytky orgánů na talířích a ledničky s lidským masem) a vraha pro zisk (prvotní pohnutkou je obohacení – získání materiálního zázemí či peněz oběti, usmrcení je až druhotné, typickým místem činu je domov oběti, v ústraní nebo na okraji města, vrah dům zpravidla několik dní obývá a poté jej zapálí, motivem může být i odplata, ochrana sebe sama a pocit náhlé síly, např.: Marie Besnardová – měla rozmanitou schopnost přizpůsobivosti a organizovanosti, ve chvíli, kdy cesta k zisku nebyla přímá, tak pohotově improvizovala, i díky vraždami nabitému jmění se jí podařilo vyhnout se trestu);

- vrah z postu síly: vraždění plyne z touhy po ovládnutí lidského života a asistování smrti, užívá si nenadálou dominanci a kontrolu. Typicky jde o člověka, který byl v dětství pod silnou direkcí jednoho z rodičů. Převahu nad obětí rád prodlužuje mučením a sadismem. Do této skupiny patří mj. Edmund Emil Kemper III., sadistický a nekrofilní vrah. Jeho nejčastější představou v dětství byla vražda vlastní matky. Protože šlo o robustního muže, neměly jeho ženské oběti šanci ubránit se pomalému sadistickému mučení a vraždě;
- vrah z milosrdenství (anděl smrti): takový vrah většinou pracuje v nemocničním zařízení a vraždí pacienty, jimž se tak snaží pomoci k bezbolestnému odchodu ze světa. Takto jednalo i kvarteto zdravotních sester se shodným názorem na eutanázii volilo obtížně zjiitelný způsob usmrcení – jedna oběti zacpala nos a vytáhla jazyk, další dvě držely oběť a čtvrtá jí lila do hrdla velké množství vody, kvůli čemuž pacient utonul, což soudní lékař při pitvě nemohl předpokládat. Nutno k těmto vražedkyním podotknout, že některé jejich oběti měli naději na vyléčení.¹⁴⁵

Jedněmi z významných faktorů, které determinují pachatelovu vražednou kariéru, jsou vztahy k blízkým osobám, neboť si přes ně člověk formuje hodnoty. Vztah k matce ovlivňuje vztah k ženám, vztah k sourozencům ovlivňuje vztah k vrstevníkům a pozitivní vazba na prarodiče spoluvytváří postoje k seniorům. Tyto vztahy pak mají vliv na podobu vrahova chování. Například sadistický vrah mívá ambivalentní vztah k matce, který implikuje lásku nebo nenávisť. Jde o oddaného syna se silnou citovou vazbou na matku, k níž ale zároveň cítí silnou nenávisť, kterou skrývá často i sám před sebou. Svou matku pak často zabije. Takovýto vztah k matce je jedním z nejčastějších prediktorů u sexuálních i nesexuálních sériových

¹⁴⁵ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4, s. 32.

vrahů. Pro sexuálně agresivní vrahy je typické, že u nich absentuje možnost identifikace s otcem a frustrující vztah k matce. Téměř u poloviny vrahů vyrůstalo bez otce. Významná část vrahů pak označuje svůj vztah k otci za velmi negativní. Významným prvkem je i vztah k sourozencům, kdy jeho křehkost a významnost potvrzují i sami vrahové. Téměř tři čtvrtiny vrahů pak mělo v dětství záporný vztah k vrstevníkům.¹⁴⁶

Na našem území máme několik případů sériových vražd. Jedním z nejznámějších je Ladislav Hojer. Tento sadistický kanibal na území tehdejšího Československa prokazatelně zavraždil pět žen a dalších osmnáct znásilnil. Dvě další vraždy se mu nepodařilo prokázat. Jeho nejbrutálnější čin byla vražda osmnáctileté dívky, kterou v noci sledoval od tramvaje a v parku se ji pak pokusil znásilnit. Protože se dívka bránila, povedlo se mu to jen částečně, a tak ji uškrtil a mrtvému tělu zasadil 40 ran nožem. Poté ji znovu znásilnil a odřízl jí prsa a genitálie, které si odnesl v igelitové tašce. Týden se na orgánech ukájel a následně je uvařil a část jich snědl. Hojer byl za své činy odsouzen k trestu smrti, který byl vykonán.¹⁴⁷ Hojerovým „předchůdcem“ byl Václav Mrázek, jenž v 50. letech zavraždil sedm žen, u čtyřech se o vraždu pokusil a šestnáct dalších znásilnil. Policie ho nemohla léta dopadnout, podařilo se to až díky tomu, že kromě vražd i kradl a při domovní prohlídce v souvislosti s jednou krádeží u něj byla nalezena vražedná zbraň.¹⁴⁸ Nechvalně známý je tzv. spartakiádní vrah Jiří Straka, který ve svých šestnácti letech napadl v roce 1985 celkem 11 žen, tři ženy jeho útok nepřežili a u dvou žen se o vraždu pokusil. Jeho motivací byla abnormální sexuální agresivita se sklonem k sadismu až nekrosadismu. Po propuštění z vězení v roce 1994, kam byl kvůli nízkému věku odsouzen jen na 10 let, se podrobil ochranné psychiatrické a sexuologické léčbě, rozhodnutím soudu byla v roce 2004 jeho ústavní léčba zrušena a nyní je na svobodě.¹⁴⁹ Jinak než sexuálně motivovaní byli manželé Stodolovi, kteří za jeden rok zavraždili osm lidí důchodového věku, některé jejich oběti útok přežily. Jejich motivací byl majetkový prospěch. Způsob usmrcení volili dle aktuální situace – od pobodání, přes otravu plynem až po škrtení. Specifikem jejich

¹⁴⁶ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4, s. 62.

¹⁴⁷ Českoslovenští sérioví vrazi: Sadistický kanibal Ladislav Hojer. 100+1 zahraniční zajímavost [online]. Praha, 2021, 9.12.2021, 2021, 1 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/ceskoslovensti-seriovi-vrazi-sadisticky-kanibal-ladislav-hojer>

¹⁴⁸ Václav Mrázek: Jeden z nejhorších sériových vrahů v dějinách Československa. 100+1 zahraniční zajímavost [online]. Praha, 2021, 11.10.2021, 2021 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/vaclav-mrazek-jeden-z-nejhorsich-seriovych-vrahu-v-dejinach-ceskoslovenska>

¹⁴⁹ Kriminálnístika. <https://kriminálnístika.eu> [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://kriminálnístika.eu/muzeumzla/straka/straka.html>

činů bylo to, že celkem úspěšně vraždy maskovali jako sebevraždy. Manželé byli odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody.¹⁵⁰

¹⁵⁰Kriminalistika. <https://kriminalistika.eu> [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/stodola/stodola.html>

Závěr

Svou diplomovou práci jsem věnovala metodice vyšetřování vražd, kdy cílem této práce bylo propojit a popsat jednotlivé aspekty jak samotného trestného činu vraždy, tak metodiky jeho vyšetřování a sloučit je do jednoho celku a dát je do souvislostí. Tento cíl se mi podařilo bez větších odchylek naplnit.

Práci jsem rozdělila do tří hlavních kapitol. V první kapitole jsem rozebrala historický vývoj právní úpravy trestného činu vraždy a popsala jsem skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Rovněž jsem zde uvedla další trestné činy proti životu, jež spočívají v úmyslném usmrcení jiné osoby. Kapitulu druhou jsem věnovala samotné metodice vyšetřování vražd. Charakterizovala jsem vraždu z kriminalistického pohledu – jaké jsou způsoby spáchání, co je typické pro osobnosti pachatele a oběti, jaké jsou typické stopy, jaké mohou nastat vyšetřovací situace, jaké jsou počáteční a následné úkony kriminalistů apod. V poslední kapitole jsem definovala sériovou vraždu, uvedla jsem nejčastější mýty, které o těchto vraždách kolují a rovněž jsem se zaměřila na jednotlivé typy sériových vrahů. Celou práci jsem pak proložila konkrétními případy vražd, které se staly jak v tuzemsku, tak v zahraničí a na nichž jsem se snažila demonstrovat popisovanou teoretickou koncepci.

Pro svou práci jsem zvolila analýzu odborné literatury a odborných článků, jakož i právních předpisů, důvodových zpráv k zákonům a judikatury. Při vyhledávání konkrétních případů vražd jsem využila i zdrojů neoborných (např. zpravodajství), které o daných případech informovaly.

Při psaní této práce jsem došla k závěru, že problematika vyšetřování vražd je velmi komplexní, složitá a různorodá. Nelze ji jednoduše uchopit, má mnoho aspektů, které se mnohonásobně rozvětvují. Důležitým poznatkem je, že metodiku nelze brát jako návod, při jehož dodržení vždy dojdeme k úspěchu. I když se bude kriminalista beze zbytku všemi pravidly řídit, nemusí nikdy vraždu objasnit, neboť může nastat spousta nepředvídatelných situací, které vyšetřování zmaří. Při objasňování vražd je rovněž velmi významný prvek náhody. Úspěšnost vyšetřování vraždy je rovněž závislá na spoustě osob rozdílných od kriminalistů – na tom, jak moc budou svědci ochotní spolupracovat, zda se pachatel dozná apod., kdy vyšetřovatelé chování těchto osob mohou ovlivnit jen do určité míry. Dalším závěrem, k němuž jsem došla je skutečnost, že byť dodržování metodiky nezaručí úspěch stoprocentně, je nezbytné, aby ji kriminalista důkladně znal a řídil se jí, protože metodika vznikala na základě předchozích zkušeností kriminalistů a její nedodržení může celé vyšetřování dovést k neúspěchu. Zároveň platí, že i když

je každý případ individuální, tak určité znaky se stále opakují. A tak by se jejímu poznání měly důkladně věnovat všechny orgány činné v trestním řízení.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BANKL, Hans. Patologie na stopě zločinců: nůž, kulka, oprátka, jed. V Praze: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1002-4.
- BRUNOVÁ, Markéta. Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. Eupress. ISBN 978-80-7408-196-5.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.
- DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.
- GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
- HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku in Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze. ISSN 1210-6348.
- JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3.
- KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.
- Kriminalistický sborník. 48. Praha: Praha: Kriminalistický ústav Policie ČR, 2004
- MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.
- PORADA, Viktor. Kriminalistická metodika vyšetřování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0.
- STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7.
- STRAUS, Jiří. Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.
- ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.
- ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE. Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-248-8.
- Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-808-6.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Vražda kardinála zůstává neobjasněna. Vatikánský rozhlas [online]. 2004, 25.5.2004 [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: https://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php?id=1756

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. zákoník [online]. Dostupné z: <https://www-beck-online.cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shu&rowIndex=0>

ŘÍHOVÁ, Karin. Momentum nativitatis z pohledu trestního práva. Právní prostor [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., 2019, 1.4.2019, 2019, 1 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava>

Vražda? Zabití? Nebo ani to ne?. Právní prostor [online]. 2021, 17.3.2021 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-zabiti-nebo-ani-ne>

Za vraždu novorozence má jeho matka strávit 17 let ve vězení. Právní prostor [online]. 2021, 25.8.2015 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/za-vrazdu-novorozence-ma-jeho-matka-stravit-17-let-ve-vezeni>

PROTIVINSKÝ, Miroslav. Závažná násilí a amok na školách. In: Ministerstvo vnitra ČR [online]. Praha, 1.1.2010 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zavazna-nasili-a-amok-na-skolach.aspx>

Ve Francii kvůli atentátu na Charlie Hebdo obžalovali 14 lidí, deset z nich je ve vazbě. In: IRohlas [online]. Praha, 2019, 18.1.2019 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/francie-utok-charlie-hebdo-vazba-vysetrovani_1901181959_dbr

Kamion najel do vánočního trhu v Berlíně, dvanáct mrtvých. In: Ministerstvo vnitra ČR: ČT24 [online]. Praha, 2016, 20.12.2016 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1988284-kamion-najel-do-vanocniho-trhu-v-berline-dvanact-mrtvych>

Po atentátu zemřel japonský premiér Šinzó Abe. Útočník ho střelil z podomácku vyrobené brokovnice. In: IRohlas [online]. Praha, 2019, 8.7.2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/expremier-japonska-atentat_2207080521_piv

Rodiny obětí pádu letadla Germanwings v Alpách zůstanou bez vyššího odškodného. In: IRohlas [online]. Praha, 2020, 1.7.2020 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3131705-rodiny-obeti-padu-letadla-germanwings-v-alpach-zustanou-bez-vyssiho-odskodneho>

Lékař, který vraždil... Kriminalistika [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/mikus/mikus.html>

FBI. Serial Murder: Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

Českoslovenští sérioví vrazi: Sadistický kanibal Ladislav Hojer. 100+1 zahraniční zajímavost [online]. Praha, 2021, 9.12.2021, 2021, 1 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/ceskoslovensti-seriovi-vrazi-sadisticky-kanibal-ladislav-hojer>

Václav Mrázek: Jeden z nejhorších sériových vrahů v dějinách Československa. 100+1 zahraniční zajímavost [online]. Praha, 2021, 11.10.2021, 2021 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/vaclav-mrazek-jeden-z-nejhorsich-seriovych-vrahu-v-dejinach-ceskoslovenska>

Kriminalistika. <https://kriminalistika.eu> [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/straka/straka.html>

Kriminalistika. <https://kriminalistika.eu> [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/stodola/stodola.html>

3. Seznam použitých právních předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 285/2002 Sb., zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

Zákon č. 40/2009., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/1950 Sb., o trestním řízení správním

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015 č. 7 Tdo 538/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021 č. 8 Tdo 1298/2020-563

5. Seznam ostatních zdrojů

Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2021, Policie ČR

Metodika vyšetřování vražd

Abstrakt

Metodika vyšetřování vražd zahrnuje jednak kriminalistickou charakteristiku vraždy, tak postup orgánů činných v trestním řízení a ostatních osob při objasňování trestného činu vraždy a dalších trestných činů proti životu. Tato diplomová práce se věnuje právě metodice vyšetřování vražd, kdy se ve svém závěru zaměřuje na vraždy sériové. Popisuje jak samotný trestný čin vraždy, tak specifika jeho vyšetřování, včetně počátečních vyšetřovacích situací, počátečních a následných úkonů vyšetřovatelů i osoby pachatele a oběti apod. Cílem této práce je propojit a popsat jednotlivé aspekty jak samotného trestného činu vraždy, tak metodiky jeho vyšetřování a sloučit je do jednoho celku a dát je do souvislostí, aby bylo možné toto téma plně pochopit.

Diplomovou práci tvoří tři hlavní kapitoly. V první je vymezen trestný čin vraždy z právního hlediska. Je zde popsán vývoj jeho právní úpravy a dále jsou zde rozebrány jednotlivé znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu. Vedle toho jsou v této kapitole popsány privilegované skutkové podstaty právě vůči trestnému činu vraždy. V druhé, hlavní kapitole je rozebrána metodika vyšetřování vražd, počínaje kriminalistickou charakteristikou vraždy, přes typické stopy a charakteristiku pachatele a oběti vraždy a vyšetřovacími verzemi a počátečními a následnými vyšetřovacími úkony konče. V této kapitole se pak pozornost věnuje i výslechu obviněného a svědka, kriminalistickým expertizám a ohledání místa činu. Třetí kapitola se věnuje specifikům vražd sériových. Je zde vymezen pojem sériové vraždy, dále jsou zde uvedeny nejčastější mýty se sériovými vraždami spojené. Zároveň jsou zde popsány jednotlivé typy sériových vrahů. Celá práce je doplněna o konkrétní případy vražd, které vždy korespondují s daným popisovaným tématem, a to vražd, které se staly jak na našem území, tak v zahraničí.

Klíčová slova:

vražda, metodika vyšetřování, sériová vražda

Methodology of Investigation of Murders

Abstract

Methodology of investigation of murders includes criminologic characteristic of a murder and also a process of investigation of murders and another crimes against life by a law enforcement agency. This thesis is focused on the methodology of investigation of murders, while at its end it is focused on serial murders. This thesis describes murder itself as same as specifics of its investigation including a crime scene, primary and following acts of investigators and description of a murderer and a victim. The aim of this thesis is to link and describe single aspects of the murder itself and also of the methodology of investigation of murders and to merge them and get them in coherence, so it is possible to fully understand them.

This thesis consists of three main chapters. In the first one there is the murder described from the legal point of view. There is the progress of its legal definition described and then there are single elements of this crime analysed. Then there are privileged elements of crimes described. In the second – main – chapter there is methodology of investigation of murders described starting with criminologic characteristic of a murder and typical traces and in the end there are primary and following acts of investigators. This chapter is also focused on interrogation of an accused one and of a witness, criminalistic expertises and examination of a crime scene. The third chapter is dedicated to specifics of serial murders. There is the term serial murder described and then there are myths connected with serial murders presented. Also there are different types of serial murderers described. This whole thesis is supplemented by particular cases of murders, that are linked to each described topic. These murders were committed in our as same as abroad.

Key words:

murder, methodology of investigation, serial murder